

Šiame numery

BLIZGESYS, NUOTAIKA IR EKONOMIJA.
LIETUVOS VALSTYBINĖ OPERA, KAIP
MUZIKINIO GYVENIMO VEIKSNYS
NEPRIKLAUSOMŲ LIETUVŲ.
LAIKAS IR ANTANAS SKĖMA.
LEBIA UKRAINKA IR JOS POEZJA.
DAR APIE SENUOGIUS PRŪSUS.
ISTEKIMYBĖ IKI MIRTIES — APIE KUN. J.
PAUKŠČIO, S.J., APASTALAVIMĄ TREMIJ
IR OKUPACIJŲ LIETUVŲ.
VYTAUTAS VOLERTAS XX-TAS "DRAUGO"
ROMANO KONKURSO LAUREATAS.
NAUJI LEIDINIAI.
KUL. ŪRINĖ KRONIKA.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Blizgesys, nuotaika ir ekonomija

Bevertant vienas gražiau, kitas prasčiau išleistas naujas mūsų knygas, prisimena ir pokaikio metai Vokietijos lageruose. Tęykštė mūsų spaudai tada tikrai trūko blizgesio. Bet rašto nepritrūko. Spaudą turėjome net gausesnę, gyvą ir judresnę, leista tada net rotatoriais, šapirografais, rankraščiu tešm, prastam popieriuje ar sieniniuose lapuose. Kam tada rūpėjo blizgesys? Svarbi buvo bendra laisvos spaudos nuotaika, kūryba, judėjimas, o gal tik idealas?

Atrodo, lyg tada jau suprato, kad prieš Gutenbergą buvo dar sunkiau. Juk kiekvienas sukurta rašto lapas — jo kopija seniau turėjo būti ranka perrašyta. Sofoklis, Aristotelis, Euripidas, Horacijus, net Petrarca, Danė ir Šv. Raštas (kaip šiandieninė pogrindžio spauda) dailia raštininkų buvo su prakaitu dauginami. Spauda tada tikrai kainavo. Tik turtuoliai ir labai ja suinteresuoti galėjo ir stengėsi įsigyti perrašytą kūrybą.

Šiandien gi ar neatrodo, kad mes vėl grįžtame į tuos senuosius brangios spaudos laikus? Tiesiog lyg į "papyruso" laikus, į atrinką jaunąsias raidyną, imponuojantį popierių, komplikuo-tą ir brangų spausdinimo procesą, išdirbtus kietus viršelius, atitinkančius mūsų jau nelagerinių salonų atmosferą. Kai tuo tarpu žurnalai, quarterly's, knygos ir laikraščiai ne tik brangta, bet viduramžiškai vėluoja puslapių ir prenumeratorių skaičių plonėjimą, leidinių materialinę pusę nusimeta lyg svorį, quarterly's pasirodo kartą į metus, metraščiai tampa trimet-raščiais, o kai kurie net premi-juoti veikaliukai pasirodo, kai kūrėjas patys juos užmiršta, ar

net atsisveikina su šiuo pasauliu. Ir ar nesusi venkia tada debesy, ar nerūgsta stovintis vanduo ir ar neatsiranda savotiška ir mūšiška kartais apmaudinga, s'alčių ir asočių, prabangumo liga, ar net rankos numojimas?

Kitaip buvo tuoj po šio karo Europoj, kai visko trūko. Tada ne tik mūsų leidiniai, bet net ir universiteto profesorų paskaitų užrašai visur dailia raštininkų rotatorių lapais buvo pigiai leidžiami. Šiandien Amerikoje atsirado "pu'p" vadinami pigūs metodai, o toks N. Y. Review of Book's stebuklus padarė savo pigumu kokybe ir kiekybe, nulipdamas ant paprasto laikraštinio popieriaus. Čia net universitetų žurnalai, knygos, atmušami rotatorium, xerox ir kt. pigiom priemonėm, nesustoja, bet vis išsina. O mūsų tokios panašios spaudos geru pavyzdžiu yra, nors ir retokai pasirodys, studentų ateitininkų leidžiamas "Gaudeamus".

Bet gal vis dėlto reikia ir monumentalumo? Kartais reprezentacijos. Negi lengvai žengsi vieną ar du laiptus žemiau, o gal kalba ir nuotaika? Juk tik senovėje žodis buvo daug brangesnis už spaudos meną?

Bet gal dar ir nuotaika pasikeis? Gal idealas ir judėjimas nuo jos dar atgis, kurie, prisimenant pokaikinius laikus, vis dėlto buvo kur kas gyvesni, žiūrint į juos šiandien pro ištaigingų rezidencijų langus.

O kaip su imponuojančiais viršeliais, kai kurie klausia? Ar jų taipgi atsisakome? Teko girdėti, kad čia yra net sienų su nu-pašytais netikrais knygų viršeliais. Ateina min'in net amerikiečio rašytojo Fitzgerald "Great Gatsby" herojus su jo (Nukelta į 2 psl.)

LIETUVOS VALSTYBINĖ OPERA,

kaip muzikinio gyvenimo
veiksnys nepriklausomoje
Lietuvoje

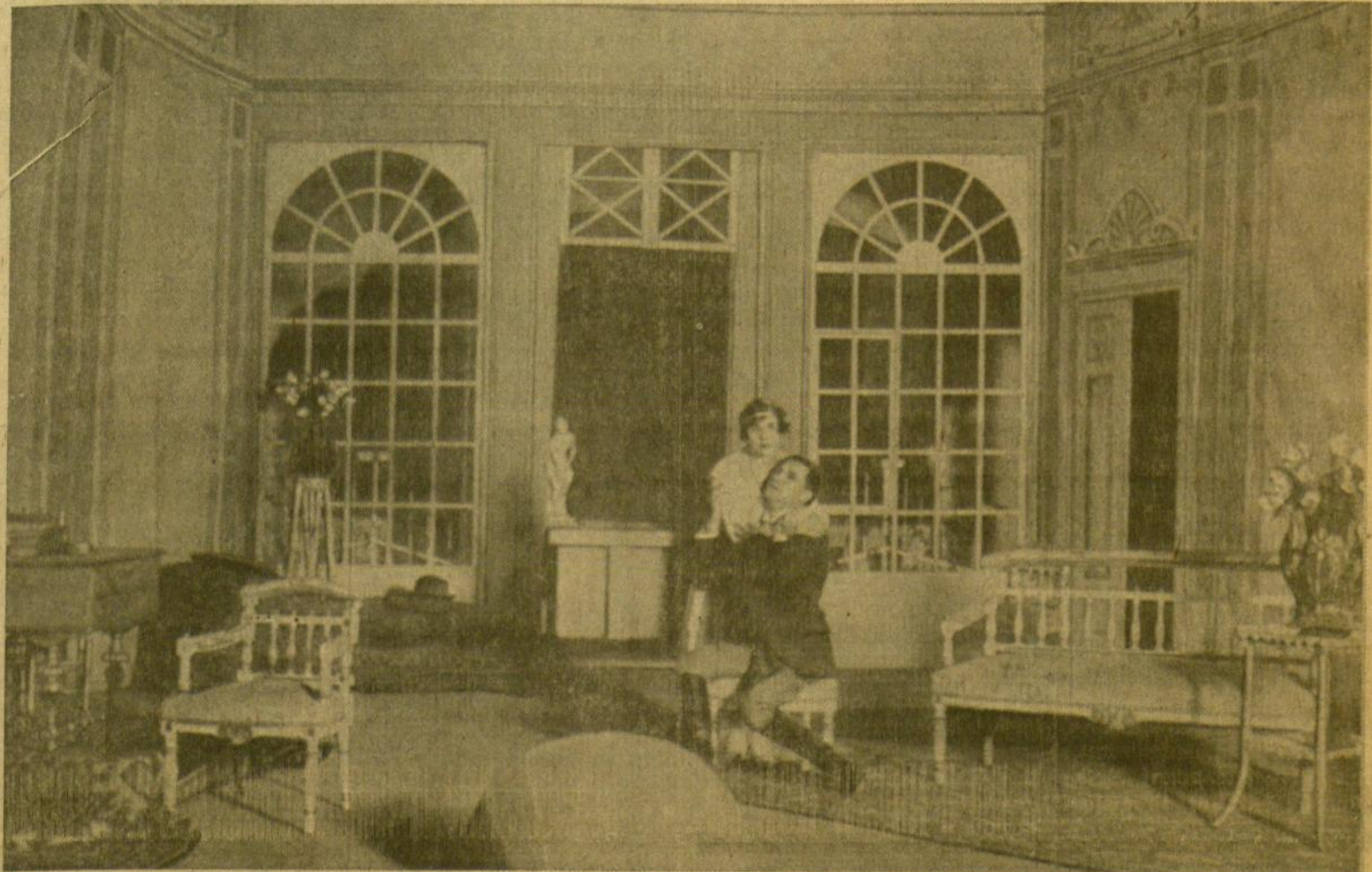
VLADAS JAKUBENAS

Šio straipsnio pradžioj reikalinga kiek pasiaiškinti: jis yra rašytas asmen, kuris nebuvo surištas su Valstybine opera nei tarnyba, nei kūryba; kuris savo publicisti-nės ir visuomeninės veiklos lai-kotarpuose nebuvo fanatišku o-peros gerbėju ir net savo straips-niuose yra kartais pasisakęs kiek priešiškai kryptimi.

Truputį autobiografijos. 1920-21 m. mokslo metais man teko persikelti iš Biržų į Kauno "Aušros" gimnazijos VI klasę, kartu įstojant į tada dar J. Naujalis bet netrukus suvalstybiną, muzi-kos mokyklą.

Kaunas tada gyveno sunkiu, kiek romantišku, bet primityviu vos susikūrusios valstybės laikino-sios sostinės gyvenimu. Gimnazi-joje žymi mokinių dalis buvo kiek vyresnio amžiaus, dalyvavę kovo-se su bolševikais ar bermontininkais. Visi lietuviško politinio ir kultūrinio gyvenimo reiškiniai buvo nauji, įdomūs ir mieli. Mu-zikinis gyvenimas irgi buvo itin gyvas: gausu buvo koncertų, vi-suomet pilna publikos. Garsėjo vos susikūrus, bet jau puikiai skambas J. Starkos choras, gausiai pasirodydavo iš Rusijos sugri-žę dainininkai ir keletas instru-mentalistų. Jų tarpe prasikišo ba-rītonas Bieliūnas, tada dar mezzo sopranu dainavusi V. Grigaitienė, tenoras J. Byra; netrukus, kaip meoras sužibo Kipras Pet-rauskas, koncertavęs kareivio - sa-vanorio uniforma. Apie ruošiamą operą daug neteko girdėti.

Vėlai rudenį beveik visi klasės vyrai išvyko į pafrontę kaip šau-lių būriai apsaugai nuo lenkų par-tizanų. Kalėdų atostogas teko pra-leisti Biržuose. Sugrįžus 1920 m. sausio mėn. į Kauną, kultūrinė atmosfera buvo gerokai pasikeitusi mieste; visi tekalbėjo apie nau-jausius gimusią operą. Netrukus teko išgirsti berods antrą "Traviatos"

Lietuvos Valstybinės operos premjera 1920 m. gruodžio 31 d. Kaune — G. Verdi "Traviata": Violeta — Adelė Galaunienė ir Alfredas — Kipras Petrauskas.

spektaklį. Ispūdžio būta didelio. Blankioje provinciališko miesto aplinkoje sužibo kažkas, kas pri-minė stambiuosius didmiesčius. Puikūs J. Starkos choras buvo visas įjungtas į operą.

Persikėlus sekančiais metais į Biržus, o vėliau ilgesnį laiką stu-dijuojant muziką užsienyje, pra-džioje Rygoj, vėliau Berlyno Vals-tybinėje muzikos akademijoje, mūsų operos plėtotė teko stebėti tik apsilankymus, pravažiuojant atostogoms iš Berlyno. Tačiau tik-ro mūsų muzikinio gyvenimo vaizdo nebuvo progos patirti.

Sugrįžus 1932 m. į Kauną ir lėjęs, nors pradžioje kukliomis są-lygomis, į Kauno Konservatorijos mokytojų personalą, teko pradžioje plačiai pasinerti žurnalistinėje ir kultūrinėje-visuomeninėje veik-loje. Jaunos valstybės sostinės at-mosfera tuo metu jau mažai te-turėjo bendro su vargingais 1920 metais. Ilgai nebuvo krašte, iš-džiai pasisekusi "Rigoletto".

Kiek prisimenu, jau tada ope-ros sąskaiton buvo pradėjęs ma-žėti koncertinis miesto gyvenimas.

Puikūs J. Starkos choras buvo visas įjungtas į operą.

Persikėlus sekančiais metais į Biržus, o vėliau ilgesnį laiką stu-dijuojant muziką užsienyje, pra-džioje Rygoj, vėliau Berlyno Vals-tybinėje muzikos akademijoje, mūsų operos plėtotė teko stebėti tik apsilankymus, pravažiuojant atostogoms iš Berlyno. Tačiau tik-ro mūsų muzikinio gyvenimo vaizdo nebuvo progos patirti.

Sugrįžus 1932 m. į Kauną ir lėjęs, nors pradžioje kukliomis są-lygomis, į Kauno Konservatorijos mokytojų personalą, teko pradžioje plačiai pasinerti žurnalistinėje ir kultūrinėje-visuomeninėje veik-loje. Jaunos valstybės sostinės at-mosfera tuo metu jau mažai te-turėjo bendro su vargingais 1920 metais. Ilgai nebuvo krašte, iš-džiai pasisekusi "Rigoletto".

nio studijų, buvo su kuo juos pa-lyginti.

Su Ryga, irgi naujos valstybės — Latvijos sostine, buvo tekę ge-rai susipažinti. Šis miestas turė-jo gan senas vokiškas, o taipgi ir latviškas kultūrinio gyvenimo tra-dicijas; ten nebuvo viskas kuria-ma iš naujo; atrodė, kad visas tik toliau tęsiama naujose, geres-nės sąlygose. Latviai nebuvo per-gyvenę spaudos draudimo; dar carui valdant, jie 1912 m. įkūrė privačią latvišką operą, turėjo se-nokų tradicijų turinčių chorų, pasižymėjusių rečitalistų daini-ninkų, keletą smuikininkų ir pia-nistų. 1919 m. įsteigtoji Latvijos Valstybinė opera buvo aukšto ly-gio, bet ir šalia jos Rygos mu-zikos gyvenimas buvo gyvas ir i-vairus.

Priešhitlerinis Weimaro respub-likos laikų Berlynas buvo tada pats didžiausias muzikos centras Europoje. Garsioji Filharmonija su dirigentais Furtwaengleriu ir Bruno Walteriu, trys (vėliau tik du) operos teatrai; viena garsiausių muzikos akademijų su daugeliu pasaulinio garso profesoriu, kaip pvz. pianistas, Beethoveno interpretatorius, Athur Schnabel, arba kompozitorius Paul Hindemith. nepaprasta daugybė įvai-riausių koncertų — visa tai traukė traukė į Berlyną studentus ir menininkus iš Europos ir Ameri-kos.

Kaune teko susidurti su savo-tiška, specifine atmosfera. Muzi-kos gyvenimas čia išaugo visai naujai, nesant ankstyvesnių tra-dicijų nei Kauno mieste, nei mū-sų visuomenėje. Muzikinis gyve-nimas pasidarė absoliučiai domi-nuojamas Valstybės teatro, kuria-me tilpo opera, baletas ir dra-ma. Visos kitos muzikos šakos bu-vo neaktualios ir daugiau ar ma-žiau merdėjo. Gyvavo keletas ne-blogo lygio chorų: šaulių sąjun-gos, Igulos bažnyčios ir kit, ta-

čiau visuomenės akyse chorinis dainavimas nebeturėjo didelio prestižo. Naujai išaugusiai lietu-viškai visuomenei, gausiai lan-kančiai operą, tuo metu buvo sve-tima idėja, kad gali būti vien or-kestro koncertas be dainininkų scenoj, arba vienas dainininkas gali užpildyti viso vakaro progra-mą. Simfoniniai koncertai su už-sienio dirigentais buvo kartais ir-gi rengiami, tačiau šiaip jiems ruošti sąlygos nebuvo palankios: operos orkestrui, nors jis nebuvo perkrautas darbu, operas statant du ar triskart savaitėje, bet ma-žame teatre nebuvo patalpų repe-ticijoms. Bandymai konservatori-jos iniciatyva ruošti kamerinius koncertus neišsilaikydavo dėl ma-žos publikos lankymosi. Buvo pio-nierių solistų — pirmą eilėn

Vincė Jonuškaitė — ruošusių kar-tikos laikų Berlynas buvo tada pats didžiausias muzikos centras Europoje. Garsioji Filharmonija su dirigentais Furtwaengleriu ir Bruno Walteriu, trys (vėliau tik du) operos teatrai; viena garsiausių muzikos akademijų su daugeliu pasaulinio garso profesoriu, kaip pvz. pianistas, Beethoveno interpretatorius, Athur Schnabel, arba kompozitorius Paul Hindemith. nepaprasta daugybė įvai-riausių koncertų — visa tai traukė traukė į Berlyną studentus ir menininkus iš Europos ir Ameri-kos.

Kaune teko susidurti su savo-tiška, specifine atmosfera. Muzi-kos gyvenimas čia išaugo visai naujai, nesant ankstyvesnių tra-dicijų nei Kauno mieste, nei mū-sų visuomenėje. Muzikinis gyve-nimas pasidarė absoliučiai domi-nuojamas Valstybės teatro, kuria-me tilpo opera, baletas ir dra-ma. Visos kitos muzikos šakos bu-vo neaktualios ir daugiau ar ma-žiau merdėjo. Gyvavo keletas ne-blogo lygio chorų: šaulių sąjun-gos, Igulos bažnyčios ir kit, ta-

Bandymai gauti kokią nors pa-ramą iš vyriausybės vienu ar ki-tų muzikos reikalų susidurdavo su stereotipiniu atsakymu: "Mes re-miame meną (t.y. Valstybės te-atrą) stambiomis sumomis. Ki-tiems reikalams numatytų lėšų nėra". Nemalonu, bet tuo metu nenoromis piršosi palyginimas (Nukelta į 2 psl.)

Lietuvos Valstybinis teatras Kaune nepriklausomybės laikais. Šiuose rūmuose prieš 50 metų — 1920 m. gruodžio 31 d. — įvyko pirmasis lietuviškosios operos spektaklis, pastatant G. Verdi "Traviata".

čią, kurie iš karo laiko prisimin-
davo Lietuvą... dėl puikių Filhar-

Laikas ir Antanas Škėma

Vietoje "Raštų" antrojo tomo recenzijos

Antanas Škėma, RASTAI. II tomas. Knygoje yra visi scenai skirtieji A. Škėmos veikalai: Julijana, Živilė, Pa-budimas, Vienas ir kiti, Žvakidė, Ka-lėdų vaizdelis ir Ataraxia. Copyright by J. Skėmienė. Redagavo: A. Lands-bergis, A. Nyka-Niliūnas ir K. Ost-rauskas. Išleido Algimanto Mackaus Knygų leidimo fondas 1970 m. L. of C. C. N. 66-17801. Spaudė M. Mor-kūno spaustuvė Chicagoje. Tiražas — 800 egz. Knygos kaina \$6,00, gau-nama ir "Drauge".

P. J. BAGDAS

sakis kiek stipresnis, bet būtų ne-spausdintas.

Lukošius tuo metu studijavo Vilniaus meno akademijoje, jis daug įtakos padarė Škėmai, susi-pažįstant su tapybos grafikos ir skulptūros menais.

Vieną vakarą įsiai pasiprašė vietos mano kambaryje prie Kaš-tonų gatvės Vilniuje, kad galėtų susirinkti keli draugai, kuriems

Škėma noris paskaityti savo dra-mą. Veikalas dar ne visai buvo baigtas, kai Škėma skaitė ji pats mums keliems išrinktiesiems. Man susidarė įspūdis, kad veika-lo griaučius lipdant, tenai reta proga ir Lukošius savo pirštus bus prikišęs.

Susidraugavome mes, praleido-me daugybės vakarų. Ypač atsi-mintina buvo, kai mus pasisekė pagauti retą Vorobjovo rankraš-

tį apie M. K. Ciurlionį. Tai bu-vo habilitacijos darbas docento vietai Vilniaus universitete. Pra-rįjome jį per vieną naktį. Škėma susijaudinęs susidomėjo Ciurlio-nio asmeniu. Bėgdavo į Wrublev-skio biblioteką ieškoti literatūros apie Vienos secesionistų mokykl-lą, kuri, kaip sakoma, buvusi pa-dariusi Ciurlioniiui įtakos. Ieško-jo kontakto su Kymantaitė-Ciurl-ioniene. Karas nutraukė visus šiuos jo darbus bei rūpesčius.

Vilniaus teatras, kuriame dir-bo Škėma buvo tikrai nuostabi institucija, gal visai tokia vienin-telė. Toje scenoje buvo pastatyta daugybė veikalų įvairiausių dra-maturginių krypčių ir šakų. Per tuos metus ten buvo statomi lie-tuviški, rusiškieji komunistiniai (Nukelta į 4 pusl.)

Antanas Škėma

B. Lukošiaus piešinys plunksna 1942 metais

Lesia Ukrainka – ukrainiečių laisvės kovų lakštingala

Po Taraso Ševčenkos, žy-miausia ukrainiečių poetė, Le-sia Ukrainka (tikrojo vardu Larisa Kosach) gimė 1871 m. va-sario 25 d. Volinijoje, ukrainie-čių bajorų veikėjų šeimoje. Ji buvo išauklėta ukrainiečių tau-tinėje dvasioje, išmoko klasiki-nes ir kitas žymiasias kalbas. Poeziją pradėjo kurti, beicidama 12 metų. Tačiau nuo pat tra-pios jaunystės ligi ankstyvos mirties (mirė tesulaukusi 43 m.) ji kentėjo nuo anais laikais nepagydomos kaulų džiovos. Iš-tisus mėnesius turėjo gulėti lo-voje, ieškoti pagalbos ligoninė-se, važinėti į kurortus, pakelti sunkią operaciją, kėsti skaus-mus, prarasti galimybę norma-liai gyventi ir dirbti, atsisakyti asmeninio gyvenimo ir aktyvios visuomeninės veiklos.

Tačiau negaliojančiam jau-nos poetės kūne glūdėjo nepa-prastas ryžtas, stipri valia ir didvyriška dvasia. Sunkiausioms fizinių kančių valandom Lesia neišleisdavo plunksnos iš rankų, nekirsdavo į nusiminimą, nesidavė palaužiamai ir laikėsi ligi paskutiniųjų. Tokiom valandom ji sukūrė savo garsų eilėraščių "Contra spem spero", jame iš-sakydama savo nepalūžtamumą ir drąsą, o taip pat norą gyven-ti. Visas jos gyvenimas buvo

Poetės šimto metų gimimo sukaktį minint

dvikova su savo baisia liga. Kaip vienas jos biografai pažy-mi: "Reikia tik įsivaizduoti tą skausmingą gyvenimą, kai su kiekvienais metais jos kan-čios ir skausmai vis didėjo, ir, to nepaisant, jos kūrybiniai lai-mėjimai vis stiprėjo, kad su-prastume Lesios gyvenimo tra-gediją.

Kartu su tuo ji, galima saky-ti, buvo viešnia savo tėvynėje. Ligai vis labiau įsigalint, žiemos metų ji turi važiuoti į Krymą, ar į Italiją, ar į Egiptą, ar pas garsius Vakarų Europos gydy-tojus. Kai 1913 m. ji atvyko į Kijevą ir ukrainiečių visuome-nės buvo iškilmingai priimta, vienas tos šventės dalyvis rašė, kad būvė neišpasakytai graudu žiūrėti į ją, išblyškusią, su pil-nom rankom gėlių, su kupiniais energijos žodžiais ir mirtimi akyse. Tuoj po tų iškilmių ji mirė 1913 m. rugpiūčio 1 d.

Carinės Rusijos laikais Ukrai-nos būklė buvo labai sunki. Dar T. Ševčenka vaizdavo Rusiją kaip šalį, kur "nuo moldavų iki suomių, visos tau'ybės tyli." Tačiau rašė ir Lesia Ukrainka, pa-žymėdama, kad "šitoje nelais-vės priespaudos šalyje žmonėms

žinias skelbia grandinių žvangė-jimas." Kitoje vietoje sako: "Rusai smurtu bruka žmonėms svetimą kalbą, priešiška ideolo-giją. Jie baudo, kalėjimais, ištrė-nimais, katorgos darbais naikina mūsų tautos žiedus — jaunimą. Mūsų tėvai jau guli po pa-matais jų jūžlių šventyklų. Rais-tai užverstų mūsų nelaimingų protėvių lavonais".

Didžiausių aukų ir kančių kai-ma poetė nori įkvėpti ukrainie-čiams tėvynės meilę ir veiks-mingą pasipriešinimą kovai už sa-vo krašto laisvę ir garbę. Žy-miausias jos kūrinių pagrindi-nės mintys nukreiptos į beato-dairinę kovą su priešu. Daugelis jos eilėraščių kupini svajonių apie nepriklausomą Ukrainą. Lesia buvo nepaprastai aktyvi. Ji veržėsi į veiksmingą kovą prieš tautų kalėjimą — Rusijos imperiją. Kaip žinome, sveikata jai neleido dalyvauti tokioje veikloje. Užtat visą savo ener-giją, visą savo nepažabotą dvasios jėgą ji sudėjo į poetinį žodį ir jį padarė galingu ginklu ko-voje už savo idealus.

Visa jos kūryba buvo laimin-gas gilaus idėjingumo susijun-gimas su poetine forma. Jos ei-lėraščių alsuoja ypatinga ener-

gija ir jėga, poetinė kalba pa-siekia savo tobulumo viršūnės. Ji atneša į ukrainiečių literatū-rą naują tematiką, naujas idė-jas, naujas problemas ir naujas menines priemones toms idė-joms išsakyti; savo poetinėje kūryboje ji išnaudoja gražiausius Vakarų Europos literatūri-nius laimėjimus: strofines for-mas, laisvus eilėraščius, impro-vizacijas, "laiskus".

Gal geriausiai Iesios Ukrain-kos vietą ukrainiečių literatūro-je nusakė kitas žymus jų poetas Ivan Franko, dar 1898 m. rašydamas: "Nuo Ševčenkos lai-kų Ukraina negirdėjo tokio stipraus, tokio karšto ir poeti-nio žodžio, koks išėjo iš lūpų tos silpnos, ligotos mergaitės". L. Ukrainkos kūryba, visuotinu pripažinimu, yra aukščiausias ukrainiečių poezijos ir dramos tarp XIX ir XX šimt. laimėji-mas. Nenuostabu, kad ir nūdien jos kūryba ypatingai populiari, kai ukrainiečių tauta išgyvena nepalyginamai žiauresnį, nei carinės Rusijos metu, komunistų didžiųjų persekiojimą ir uk-rainiečių kalbos ir kultūros gu-jimą. Kaip žinome, Rusijos ir Si-biro priverčiamą darbo stovyk-lose ukrainiečiai dažnai sudaro pusę visų suimtyjų.

P. Gaučys

LESIA UKRAINKA

NE, NENUGALĖSIU...

Ne, aš negalėsiu nugalėti
Tos beprotiškos dainos, kuri iš širdgėlos gimė.
Nei kankės nemoku ant jos uždėti,
Nei šviesių drabužių nemoku aprengti. —
Nes juodasparnis ir grubuoniškas paukštis
Taikstosi sužesti, kai tik noriu ją jėga
Palenkti. Ei, maistaujanti dainai!
Į ką tu nusidavei tokia nesuvaldoma?
Ir išvaizda ir balsas manęs pakluso.
Aš tyli, rami, O tu? — Kaip vėjai!
Tau nėra varžyt. Tau vis vien,
Kad pradėjusi, ugnį įsiūbuosi į gaisrą,
Kad sutikusi vilnį, ją įsiūbuosi į audrą,
Kad juodus debesius sujauksi į chaosą,
Kad vargingą bakūžę, paskutinę prieglaudą,
Sunkla lavina nustumsi į prarają.
Tau vis tiek! Tas tegu verkią,
Kas neapdairiai žiečirbą ant kelio paliks,
Kas valti įnoringam vandeniui patikės,
Kas tamsią naktį išeis į kelią,
Kas menką namelį, paskutinę padangtę,
Pastatys ant bedugnės krašto, —
Tu apsigimei sparnuota ir turi skraidyti!

Taip, laisva, laisva daina! Aš nežinau,
Ar laimei, ar vargui tokia laisvė.
Aš dar nenukaliau jai grandinių:
Nežinau, kur gauti jom geležies.
Ir kokioje geležyje jos kalamos.
Tiek tikra — kalsi, nekalsi,
Ate's laikas, ir jos subyrės.
Ir pabus išlaisvinta da na,
Ir išsiverš iš neta svės, ka'p raudos,
Ilgai sulaukimos, pritildytos apleisi
Širdies kalėjime.

Neprašykite linksmybių,
Jūs v'si, kad liūdnei raitelėlia tokia čaina,
Kad nieko maitonaus joje nėra.
Ji iš s elvarto ir nusiminimo gimė,
Už paslėptą skausmą nori atsikėryti
Ugnimi, nuoda's, dvišmeniu kančios kardu.
Jei tu jum ba su, — šalink tės iš kelio!
Tegul ši daina pralekia vieniša,
Kap audra per ledo jūrą.
Jai nere ka nei asarų, nei užuojautos,
Jai tere ka t k laisvės ir erdvės.
Ta'p pamitės įgyja laisvę,
Kad bėgtų į nežinomybę ligi pražūties...
Lek a padūkusi daina — saugokitės!
Nes skausmas neturi svorio, jis — ka'p mirtis!

AŠ VERKIU

Ukraina! L'ėju ašaras dėl tavęs...
Aiman! Nėko negelbės šis s'elvartas!
Ką la mėsui šia gil a širdgėla?
Deja, mačas bus pasitarnav.mas!

Ai, ašaros karštos — jos degina sielą,
Jos palieka amž na! Išdegintų pėdsakus.
Tas kartus galysies man širdį padė,
Ir jai nebedada jok'e va stai.

Argi maža mūsų verk'a tokiom ašarom?
Ar gal m mes, vaikai, l'nkami būti,
Kai mot na nedal oje ir varge pluša?
Kaipgi čia linksma žodį berast?

Sakoma, motinos ašaros karštos,
Jos kliečia ir stipriau už akmenį įsiminga.
Nejaugi nuoširdžios, kruvinos ašaros
Jokios jėgos neturi?

UKRAINIEČIŲ LITERATūros
SIMTMEČIUI

Kiekvienoje tautoje, kiekvienoje šalyje
Gyvas atsiminimas, kad senovėje
Buvo aukso amžius,
Kai žodis ir daina buvo dar gerbiami
Šio pasaulio galūnių, ir ne vien tik ant kapo
Poetams būdavo dedami vainikai.

Už puikias dainas, didingas odes,
Karaliai siuntė poetams dovanas,
Jie jų garsą laikė rankoje;
Už graškčius stansus, skambius madrigalus,
Gražuolės irgi dovanas duodavo.
Dainiai nebuvo išdidis.

Ir prošiausias dvaro ponios
Scenoje vaidindavo sumanias tarnaites,
Kad pačios išgarsėtų ir pasilinksmintų:
Pati karalienė nusiimdavo karūną,
Iš aukšto sosto nukopdavo žemyn,
Kad poetui svajotojui tarnautų.

Dievam prilijo dainiai laureatai.
Je išdidžiai dėvėjo puošnius drabužius
Pony magnatų draugėje.
Ir netgi jų eškėčiai buvo paauskuoti,
O grandinės — irgi auksinės!

Taip... kiekvienoje šalyje!
Tik nėra jų pas tave, mano gimtoji šalie!
Hetmanų laikais buvo dainiai.
Kai kurie jų puikias dainas suposmavo.
Bet, kaip jie vadinosi ir kur jų kapai,
Kad, nors pavėluotai, juos pagerbtume?

Jie šalinosi didžiūnų,
Jų akis viliojo kitos sritys,
Jų ponų rūmus nevedė jų kelias,
Ne odes j'e rašė, o liaudies dainas.
Ne stansais garbino mylimos grožį,
O kukliom liūdnom dainom...

Tas amžinas dainas, vieninteli palikimą,
Pasidėmė kiti poetai palikuoniai
Ir nūjo protėvių keliu.
Niekas nenorėjo jų globoti,
Niekas nenukopdavo nuo sosto,
Kad jiems suteiktų gyrių.

Galvos nevainikuodavo laurų vainiku,
Eriškėčių nedabino nei dukas, nei gelės
Kentėjo dainiai vienumoje.
Ant jų neįvytėjo brangūs kaliai.
Nes ant jų rankų žvangėjo pančiai,
Ir jie nebuvo auksiniai.

KUR TOS STYGOS!...

Kur tos stygos, kur galingas balsas...
Kur tavo sparnuotas žod's,
Kad apdainuotų tuos sunkius laikus,
La me ir nesėkmėm turtingus?

Lai iš'e na visi uždaryti kalėjimuose,
Ir pasirodo erdviose aikštėse,
Lai į žmonių kalbą kas išver'e na
Da'nas, kuriom grand'nės žvanga.

Jezualė turėjo savo Eremiją,
Kuris gedėjo laukuose,
Kodėl savo Erem'jo neturi
Mūsų pavergtoji tėvynė?

Amžina ugn'im, visų palikuonių aišubui,
Dantės pragaras liepsnoja,
Dar didesnis pragaras dega mūsų šalyje, —
Kodėl mes neturime Dantės?

Ei, žaibe, graustinio broli,
Kur tu? Nutrenk juoduosius burtus!
Nors kartą prabilk me graustiniau
Taip, kaip pavasario audros!

ZEME! ZEME!

Svetimoji zeme, kok'a man g'mta tu esi!
Motina Zeme, gelbėk savo vargšą vaiką!
Mane išdavė jūra; Už meilę ats'lyg'no patyčia.
Girdi? V's dar p'ktu juoku džiūgauja žuvėdros.

Kas tai? Aš žiūriu — ir tu kent'i nuo išdavimo?
Puiki Bizant'jos zeme, kaip našlė paprastuose
rūbuose,
Po sunkia sniego čanga tyliai sielvartauja,
nes saulė,

Myl'moji saulė pamilo varžovą debesį...
Mot na Zeme, nurimk! Tegul išdavikišką draugę
Laiknai paviliojo kitas — vaikai su tavim

Nela'mė, išdavimas ir sielvartas — visa juos
suartina su tavim.
O kai prisipildys taurė — sugrįš į tavo jėcias.
Tokiais laimės niekad neturi žmogus.
Tu laimingesnė už visus. Zeme, džiūgaug ir
žydėk.

CONTRA SPERM SPERO

Salin mintys, jūs kaip rudenio debesys!
Juk dabar trūkintis pavasaris!
Argi taip liūdesyje ir aimanose
Pralėks jaunos dienos?

Ne, aš noriu pro ašaras juoktis,
Nelaimėje daunuoti dainas,
Nors ir be vilties, vis vien tikėtis.
Norlu gyventi! Salin liūdnos mintys!

Aš nuo pakrypusio lieptelio
Barstysiu spalvingas gėles,
Jas barstysiu ir šalčiam siaučiant,
Ant jų liesiu ašaras karčias.

Ir nuo tų karštų asarų įstiprs
Toji ledinė, kietoji žievė,
Gai tada pražys gėlės ir išauš
Dar ir man linksmas pavasaris.

Is ant stataus titnaginio kalno
Junkų akmenį užkelsiu.
Ir, nesidama tą baisų svorį,
Linksma dainą dainuosiu.

Ilgą, tamsią, skurdžią naktį
Nel akimirkai nesumerksiu akių,
Vis iečkosiu pramašingos aušrinės,
Tams'ųjų naktų šviesios valdovės.

Taip! Pro ašaras aš juokiuos,
Nelaimėje dainuosiu dainas,
Nors ir be vilties, vis vien tikėtis.
Noriu gyventi! Liūdnos mintys šalini!

Išvertė P. Gaučys

Lietuvos Valstybinė opera, kaip muzikinis veiksnys

(Atkelta iš 2 pusl.)

su opera? Ji neteko monopolio, kaip „vienintelė aukščiausio meno rūšis“, bet dėl to ir nesumuko. Priešingai: laikotarpis, atėjant pasauliniam karui ir okupacijai iki 1944 metų, buvo ypač vaisingas ir kūrybingas. Jau anksčiau iškilęs, iš Prahos studijų sugrįžo talentingas jaunas dirigentas V. Marijošius, davęs keletą ryškių, individualaus atspalvio pastatymų: G. Verdi „Otello“ ir atnaujintą R. Wagnerio „Lohengriną“ (čia į pirmąsias primadonas iškilo A. Dambrauskaitė). Buvo pastatyta keletas lietuviškų originalių operų: A. Račiūno „Trys talismanai“, J. Dambrausko perdirta M. Petrausko „Eglė, žalčių karalienė“ ir pagaliau — ypač sunki įvykdyti — St. Šimkaus „Pagirėnai“. Pradėjo vis daugiau reikštis jaunesnės jėgos, jau Kauno Konservatorijoje išauklėtos: A. Kalvaitytė, Z. Pusešvyrė-Adomaitienė, Vl. Baltrušaitis, vėliau, jau Vilniaus operoje: tenorai Gutasakas ir Indra, sopranai Jasaitytė, F. Pupėnaitė ir kt. Šiame straipsnyje nėra tikslo paminėti visus mūsų operos personažus; daugelis jų bus praleista ar užmiršta. Svarbu išvada: mūsų opera, kad ir netekusi ekskluzyvinės padėties, palaikė savo aukštą lygį ir rodė gražų naujų jėgų prieauglį.

Gyvendami Chicagoje, mes kasmet galime gėrėtis puikioju Chicago Lyric Opera sezonu, kur sukviečiamas kone viso pasaulio dainininkų elitas. Kaip tiptingai išsiviams, ta proga pažvelgiame praeitin. Vis dėlto, ką kurie išpuodžiai iš Kauno operos pastatymų pasiliko — nenustelbta. „Borisas Godunovas“, su I. Naujagiu tituline rolyje, su A. Kučingiu — vienuoliu Varlaamu Lietuvos pasienio scenoje, pagaliau su St. Santvartu, epizodinėje „dievoto durnelio“ rolyje, užbaigiančiu operą vaitojimu dėl Rusijos vargų šių atsiminimų nepajėgė nuslopinti Chicago pastatymai su puikiais artistais Christovu ar Giaurovu, su „originalo kalba“ dainuojančiais kitais solistais ir choru, kurių, ir puikiai mokant rusiškai, negalėjai pagauti nė žodžio. Abu jau mirėti V. Marijošiaus pastatymai — „Otello“, ir „Lohengriną“. Kartais su ypatingu pakilimu įsijauja „Carman“ su V. Jonuškaitė ir su nepaprasto vaidybinio ryškumo karininku Zuniga — A. Kučingiu; atskirais atvejais „Tosca“ su M. Rakauskaitė ir A. Sodeika Scarpio rolyje. „Pikų Dama“ su puikiai sudainuota Vl. Grigaitienės arja prie kanalo ir K. Petrausko „Siandieną aš, o tu rytą“... ir iš viso pats Kipras Petrauskas, kai jis kokio nors „gala“ spektaklio proga parodydavo savo pilną pajėgumą (metams slenkant ai nebebūdavo taip jau dažnai)... visa tai yra išpuodžiai, kurie nenublunka, besibastant po platų Vakarų pasaulį ir lankant didmiesčių operas. Kauno operos teatre glūdėjo kažkokia kolektyvinė pakili dvasia, ją iškelianti aukščiau, negu daugelis panašaus masto operos sambūrių mažesniuose miestuose.

Dabartinėje Lietuvoje, sistemingai ir plačiai remiant visas meno sritis, Vilniaus Akademini operos teatras, kaip atrodo, neužima išimtinės padėties ir taipgi, kaip atrodo, nepasižymi ypatingu, kitas sritis prašakančiu lygiu. Vilniečių muzikos mėgėjų nuomonės, kiek teko girdėti, nėra per daug palankios nei operos pastatymams, nei Filharmonijos koncertų lygiui. Sprendžiant pagal čia girdėtus Vilniaus operos šiandieninius solistus, Nepriklausomoje Lietuvoje operos žydėjimo metu solistinės jėgos buvo stipresnės. Be to, Lietuvoje ir mūsų Vilniaus operos spektakliai, kaip atrodo, buvo stipresnės.

Tame teatre buvo taip daug ir taip gyvai pulsuojančios fantazijos, bene pats nuostabiausias eksperimentas buvo tą naktį, kai uždaramė spektaklyje Vilniaus Dramos teatras pastatė Fausto operos parodiją. Margarita — vėlėto reikšmės baltininkų ir dainavojančių Margaritos ariją iš Fausto operos. Pas ją su kieta šiaudine skrybėle, kaip jaunas amerikoniukas, prisistatė Faustas.

Toks spektaklis buvo didžiausia naujiena bet kam. Tokį polėkį turėjo tik tuometinis Vilniaus teatras. Spektaklis buvo priimtas triukšmingomis ovacijomis. Ta parodija nepasididžiaugė operos žmonės. Viešai publikai tas spektaklis nebuvo pakartotas. Tik po daugelio metų kažin ką panašaus, kaip tame, Ernie Kovaks televizijos programose, o kiek vėliau, kaip ir nemokėškiai, bandė pasiekti ir kiti.

Taigi, tiksliai toks teatras turėjo pakankamai drąsos ržitis statyti visai naujo rašytojo ir visai naują dramą „Julijana“. Kai kas sakosi neatsimenąs, kad tas veikalas būtų buvęs teatro meno vadybės priimtas ir sąrašas su vaidmenų paskirstymu būtų buvęs pakabinatas lentoje. Vieną vakarą pas mane pats Skėma džiaugėsi, kad jo veikalas bus pastatytas. Liko tik kiek nuirzgejęs dėl vaidmenų padalinimo ir dėl režisūrinių paskyrimų.

Kiekvienas teatras, pagaliau, kaip karaliaus dvaras. Jame pilna ponių, panelių freilinių ir damų. Tenai gausu aktorių juokdary, komedijantų ir intrigantų. Kam nepatiktės paskirtas vaidmuo, kam nepatiktės veikalo turinys, kas norėjęs prakišti menkavertį vertimėlį, o kažkas net vokiečiams pasiskundė. „Julijana“ Vilniaus teatro rampos šviesos taip ir neišvydo.

Su mažomis išimtimis dabartinis Vilniaus teatras propagandinės smalos sceną prisipylęs tik mastodontais tupinėja. Vargu, ar kas nors tenai pasirįs ką nors Skėmos vaidinti.

Nepriklausomos Lietuvos ir išeivijos lietuvių operoms susitinkant: solistė Vincė Jonuškaitė ir solistas Stasys Baras. Nuotr. V. Maželis

minavimas ir laikina absorbcija viso muzikos gyvenimo mažam žemės ūkio kraštui būtų lyg kažkas nenatūralaus. Tačiau mūsų operą bekuriant, sugėbėjo būti ir režisierium, ir dainininku instruktorium, ir patarėju dirigentui — naujokui (J. Tallat-Kelpšai); pirminį spektaklį įvykdžius, jis su spindėjo kaip nepaprasto ryškumo solistas: tiek dainoje, tiek ir vaidyboje. Jo, asmenybės spinduliavo į kitus, irgi neblogus dainininkus; buvo iškart duota kažkas, ko nei vienoje kitoje srityje jaujūtė Lietuva dar negalėjo pasiekti.

Susidarius išimtinis operos do-

tas visai tautai, buvo mūsų pasididžiavimo šaltiniu ir mus gerai atstovavo prieš užsienį. Jau vien dėl to ji gali būti laikoma tautinės stiprybės veiksmu, tiek sunkioje valstybinio gyvenimo pradžioje, tiek ir toliau, mūsų valstybei ir mūsų operai augant ir plėtojantis. Ji buvo ir pasilieka ryškiausiu mūsų muzikinio gyvenimo reiškiniu. Tai galime didžiausmingai pabrėžti, minėdami 50 metų sukaktuves nuo 1920 m. gruodžio mėn. 31 d. pirmą kartą lietuvių kalba suskambėjusios „Traviatos“.

Stauga šiandien man pasirodė, kad visose jo dramose ir kitose veikaluose pats didysis objektas yra laikas. Vienaip jis atvaizduotas Živilėje, kitaip jis suvoktas Žvakidėje dar nuostabiau Pabudime, Julijanoje, Baltoje drobulėje.

Visuose veikaluose vienas, visur tebesantis klausimas. Visur vis tas pats ir tas pats ieškojimas — kas yra laikas.

Toksai man atrodė tas Antanas Skėma — Dramaturgas Laikas.

Už jo — galinės sienos uždangos atitrauktos. Sienoje kaboję gelius susisukę pastovai, čia pat surūdiję vainikams padėti trikotai, kelios projektinės užgesitos lempos ir visokios kitos to liūdesingo teatro butaforijos reikmenys.

Ir man prisimena, koks jis visada buvo estetas, koks kruopštus, pasirinkdamas rūbus ir batus, koks nuoseklus, beveik dabita, savo išvaizdoje.

Man buvo sakytas, kad dar seniai prieš savo mirtį vieną vakarą savo žmonai ir savo dukteriai įsiai buvo kalbėjęs apie mirtį. (Negi nujautė tada?) Įsiai tada prašė, kad būtų pašarvotas tokiu ir tokiu kostiumu, tais ir tais marškiniais ir svarbiausia — tik tokiais batais. O dabar kars tas uždaras...

Į laidojimo įstaigą ateina berniukas su pirmomis gėlėmis. Pasuk didelis vyras, margais malakakirčio marškiniais, ima bartis su juoda apsiengusia ponja. Gincas pasibaigia, kai ima rinktis lankytojai. Skubiai užtraukia didėlė užuolaida, kuri paslepia laidojimo įstaigos butaforiją.

Sauniai apsiengusi laikraštine ponja, pripuolusi prie liūdinčiųjų, ima žlabanoti, kad ji esanti užsakiusi bilietus naujų metų su tikimui jiems abiem prie savo stalo, o, žiūrėk, dabar nėra.

Kaip ne vietoje ir kaip ne laikui.

Kiekvienas, vienas, uždaręs

Skėmai aš jo dramose po kelis

DAR GRĮŽTANT PRIE SENŲJŲ PRŪSŲ

Dr. Martynas Anyšas, SENPRŪSIŲ (PRUTHENORUM GENTES) KOVOS DEL LAISVĖS SU VOKIEČIŲ RITERIŲ ORDINU nuo 1230 iki 1283 metų. Išleido Mažosios Lietuvos lietuvių draugija Chicagoje 1968 m. Veikalas 330 psl., kaina \$7.50, gaunamas „Drauge“.

A. LINKUVIS

Aną dieną skaitau žinomo šių dienų vokiečių poeto Johannes Bobrowskio (mir. 1965) pasisakymą apie senųjų prūsų likimą vienos poezijos antologijos puslapiuose: „Iš mano gyvenimo pasidarė maždaug tokia tema: vokiečiai ir europiniai Rytai. Užaugau prie Nemuno, kur kartu gyveno lenkai, lietuviai, rusai, vokiečiai, žydai. Tai ilga istorija iš nelaimės ir kaltės, pradedant vokiečių ordino dienomis, ir kurią reikia išrašyti į mano tautos skolą. Be to, be jo, to nebepakeisi ir atgaila nebegrąžinsi, bet ji verta vilties ir nuosirdaus pasisakymo vokiškose eilėse“ (Widerspiel, 1962, p. 160).

Tai bus bene pirmas toks nuosirdus atsiliepimas apie senųjų prūsų likimą po Herderio, kurs prūsų pavergimą ir išdūdytą matė didžiausią nežmoniškumą.

Jeigu Bobrowskis rašė be rytų vokiečių įtaigojimo, paskatinto rusų, tai visa vad. Kaliningrado sritis po praeitojo karo yra daugiau, negu istorinis nesusipratimas. Čia tebegalioja Vytauto Didžiojo vokiečių ordino magistrui pasakytas žodžiai: „Tai mano protėvių žemė“.

Baigdamas skaityti praeitais metais dr. M. Anyso knygą „Senprūsių (gentes pruthenorum) kovos dėl laisvės su Vokiečių Riterių Ordinu nuo 1230 iki 1283 m.“, radau taktišką atsakymą į rusų ir aplamai slavų „teises“ senųjų prūsų žemes: „Kadangi

kartus. Pirmoji, nors dalimi, buvo man skaitoma jo paties. Ir dabar, gavęs iš p. Janinos Skėmės antrąjį Skėmos raštą tomą, aš jį vėl skaitau.

Staiga šiandien man pasirodė, kad visose jo dramose ir kitose veikaluose pats didysis objektas yra laikas. Vienaip jis atvaizduotas Živilėje, kitaip jis suvoktas Žvakidėje dar nuostabiau Pabudime, Julijanoje, Baltoje drobulėje.

Visuose veikaluose vienas, visur tebesantis klausimas. Visur vis tas pats ir tas pats ieškojimas — kas yra laikas.

Toksai man atrodė tas Antanas Skėma — Dramaturgas Laikas.

Už jo — galinės sienos uždangos atitrauktos. Sienoje kaboję gelius susisukę pastovai, čia pat surūdiję vainikams padėti trikotai, kelios projektinės užgesitos lempos ir visokios kitos to liūdesingo teatro butaforijos reikmenys.

Ir man prisimena, koks jis visada buvo estetas, koks kruopštus, pasirinkdamas rūbus ir batus, koks nuoseklus, beveik dabita, savo išvaizdoje.

Man buvo sakytas, kad dar seniai prieš savo mirtį vieną vakarą savo žmonai ir savo dukteriai įsiai buvo kalbėjęs apie mirtį. (Negi nujautė tada?) Įsiai tada prašė, kad būtų pašarvotas tokiu ir tokiu kostiumu, tais ir tais marškiniais ir svarbiausia — tik tokiais batais. O dabar kars tas uždaras...

Į laidojimo įstaigą ateina berniukas su pirmomis gėlėmis. Pasuk didelis vyras, margais malakakirčio marškiniais, ima bartis su juoda apsiengusia ponja. Gincas pasibaigia, kai ima rinktis lankytojai. Skubiai užtraukia didėlė užuolaida, kuri paslepia laidojimo įstaigos butaforiją.

Sauniai apsiengusi laikraštine ponja, pripuolusi prie liūdinčiųjų, ima žlabanoti, kad ji esanti užsakiusi bilietus naujų metų su tikimui jiems abiem prie savo stalo, o, žiūrėk, dabar nėra.

Kaip ne vietoje ir kaip ne laikui.

Kiekvienas, vienas, uždaręs

Skėmai aš jo dramose po kelis

prutenų kalba neturėjo ir dabar neturi nieko bendro su slavų kalbomis, reikia griežtai atmesti rusų ir ypač lenkų aiškinimus, kad senprūsių kraštai anksčiau gyvenami slavų giminių. Dėl to rusai nei lenkai neturi jokio etnografinio pagrindo savintis anksčiau senprūsių gyventus kraštus buvusioje Rytų Prūsijoje“ (p. 299).

Čia dar tenka žodį kitą tarti aplamai dėl šio mums aktualaus veikalo. Nors jo autorius yra daugiau teisininkas kaip istorikas tikrąja to žodžio prasme, bet savo kilme iš Mažosios Lietuvos sričių ir ilga diplomatinė tarnyba jis jautėsi galįs imtis šio nemažo ir išsamaus darbo. Jam teko panaudoti apie kone šimtą pirmaeilių istorinių šaltinių ir kitų veikalų, nušviečiančių senųjų prūsų likimą maždaug 50 metų laikotarpyje. Gal dar ir pasigistum vieno kito veikalo, bet šiaip jau surinkta visa, kas svarbiausia šiuo klausimu. (Beje, lig šiol buvo žinomas G. Gerulio veikalas „Die altpreussischen Ortsnamen“ ar nebus R. Trautmanno veikalas?).

Veikalas paskirstytas į 8 dalis, pradedant prūsų kilme, jų gyvenamomis sritimis, einant per kovas su kryžiuočiais, per prūsų sukilimus ir baigiant jų pavergimu. Be abejo, tai tik dalis tos tautos istorijos, ir bent kultūros istoriškai dar užteks darbo, pradedant Koperniko ir baigiant Kanto gaidyne.

Autorius yra užėmęs ne tik istorinius faktus bedestančio istoriko, bet ir istorinių įvykių nušvietimo kritiko poziciją. Šiandien, be abejo, lengva stūlyti, kaip senieji prūsai turėjo pasielgti, kad nebūtų kryžiuočių užpulti ir išnaikinti. Juk, prisipažinkime, jų me to savybių dar tebeturime šiek tiek ir mes, šių dienų lietuviai. Nusivylimo momentais kai kas bandė net pagonybę papropaguoti.

Dėl to šalia krikščionybės pakaltinimo dėl senųjų prūsų likimo veikale pasigistum ir kryžiuočių ordino popeižiui neklusnumo nušvietimo.

Nors autorius ir sakosi stengsis šiame veikale „paduoti kiek galima teisingesnes žinias“ (p. 40), bet jų atsiėjimas ne kartą susijęs ir su autoriaus asmeniniu spėjimu bei išvadom. Teko jam oponuoti ne vienam žymiam istorikui (jų tarpe ir mūsų prof. I-

vinskiui dėl Saulės-Saulių vietovės ir kt.), bet ir čia jo kriterijus turėjo remtis į asmeninę nuomonę, nes, kaip teisingai nusiskundžiama, mūsų istorikai čia nieko nebuvo nuveikę.

I ne mažesnes imtynes autoriui teko leistas ir su kalbininkais. Dėl senųjų prūsų vietovardžių susiima jis net su tokiais kalbininkais, kaip su J. Endzelynu, K. Būga, A. Salu, vietoj jų nustatytų Sūdovos, Nadravos, Sembos ir kt. vietovardžių, vartodamas Sudaviją, Nadraviją, Sambiją ir pan. Tačiau vargiai pateisinamas vartojimas tokių terminų, kaip aistas (aistis), krivė (krivis), kaplanas (kapellonas) ir kt. Kalbininkai dabar vengia ir „senprūsių“ (kaip ir „senlietuvių“, „mažlietuvių“ ir pan.).

Veikalo kalbą peržiūrėjęs a. a. B. Babrauskas buvo gan liberalus: jis paliko nemažą autoriaus tarmybų, net sakinių sintaksinių nelygumų (vis dėlto neįmanomas toks sakiny: „...pavadinimas sako, kad čia artėbėje būta pagoniška kultaus vieta...“ p. 53).

Tačiau, nepaisant tų kalbinių ir kitų tekstinių trūkumų, autorius savo darbu yra atlikęs nemažą įnašą į senųjų prūsų istoriją: jis padarė tai, ko lig šiol netesėjo mūsų istorikai specialistai. Veikalas yra daugiau populiarus, kaip grynai mokslinio pobūdžio, ir tarsi skaitytąjį juo labai patrauks. Senųjų prūsų likimą pažinti iš arčiau mūsų dienomis yra juo aktualiau, kai svetimieji ten brovėsi ir braunasi su savo „teisėmis“.

Mirė vienas pirmaujančių tynistų

Remoje sausio 20 d. mirė kard. A. Bacci, 85 m., kuris rašė lotyniškuosius tekstus Pijaus XI, Pijaus XII, Jono XXIII ir Pauliaus VI enciklikoms. Jis sukūrė nemažai naujų lotyniškų terminų, pvz. televizijai vadinti ir paruošė italų - lotynų žodyną naujesiems lotyniškiesiems terminams.

Seminaristai turės pažinti marksizmą ir ateizmą

Vatikano sekretoriatas netikėtinių reikalams išleido potvarkį, pagal kurį seminaristai, besirengiantys tapimui kunais, privalo gerai pažinti marksizmą ir ateizmą.

NEW RATES

6% PER ANNUM
OF \$5000.00 OR MORE
ON CERTIFICATES
2 Year Maturity

5 3/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00
One Year Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00 OR MORE
6 Month Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON 90 DAY NOTICE
PASSBOOK ACCOUNTS
\$100.00 Minimum

5% PER ANNUM
ON ALL PASSBOOK
ACCOUNTS

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.

JOHN PAKEL, Sr., Chairman of the Board MRS. PHIL PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues. 9 to 4. Thurs. and Friday 9 to 8. Sat 9 to 12:30

ISTIKIMYBĖ IDEALAMS IKI MIRTIES

Ištrauka iš spaudai rengiamo veikalo
"Kentėjė už Kristų ir Lietuvą"

M. RAISUPIS

Iš Krasnojarsko peršokame į kitą Sibiro dalį — Jakutiją. Iš ten yra laisvuosius Vakarus pasiekęs lietuvių tremtinio laiškas, rašytas 1957 m. Laiške rašoma: "Mes 16 metų gyvename iš-tremti Jakutijoje, kur ir dabar tebėra tūkstančiai mūsų lietuvių tremtinių. Kiek ten pergyventa ir sveikatos padėta, tai tik vienas Viešpats Dievas težino. Ir per visą tą 16 metų gyvenimą kaip laukiniai, be išpažinties ir šv. Sakramentų, nes nei vieno kunigo nebuvę. Tik 1956 metais rudeni mums kaip iš dangaus atskrido nelauktai, taip visų išsvajotas mūsų brangus Kunigas, kurį visi sutikome su džiaugsmo ašaromis. Nes mūsų vaikai buvo nekrikštyti, jaunimas gyveno be šliūbo. Dvasiškai daugumas buvo atšalę nuo šv. Bažnyčios.

"Daug darbo turėjo mūsų mylimas Klebonas, kol privedė visus prie tvarkos. Salygos buvo gana sunkios, nes nebuvo nei rūbų, be bažnyčios, su kambariais irgi labai sunku, gyveno visi ankštai, daugumas po vieną kambariuką teturėjo. Bet dėka Jo pasišventimo ir rūpesčio, atrado pas porą lietuvių didesnius kambariukus, kur sekmadeniais papuošdavo altorių ir laikydavo šv. mišias. Sekmadeniais net trejas šv. mišias laikydavo dėl žmonių patogumo, nes kambariai maži ir dėl daugybės tikinčiųjų žmonių bu-

vo perpildyti, negalėjo visi iš-klausti.

"Savo šventumu ir gražiais pamokslais labai daug atšalusių žmonių pritraukė prie šv. Sakramentų. Daugumas pradėjo eiti kone kiekvieną dieną prie šv. Komunijos. Labai visi pamylėjo mūsų Klebonėlį. Jis vargšas toks kuklus, kad net neturi sau tinkamo kambario poilsui, gyvena koplytėlėje, kur žmonės savo nuolatiniu atsilankymu trukdo išsė-tis. Jis pasiručęs dieną naktį patarnauti žmonėms, nesiskaityda-mas su sveikata, kuri yra silpna, nes lageryj būdamas visą sveika-tą paliko. Rūbų tinkamų irgi ne-turi, nes jų nėra.

"Nors ilgai sėdėjo lageryj ir silpnos sveikatos, bet, išėjęs iš la-gerio, negrįžo į Lietuvą gyventi, o atvažiojo į tolimą šiaurę at-nešti Dangiškos Šviesos išstrem-tiems žmonėms, kurie ilgą eilę metų troško ją pamatyti. Nors ir neturėjo vilties, nes buvo visų užmiršti. Bet Viešpats Dievas pa-sigailėjo žmonių ašarų ir atsūn-tė toki šventą, kuklų kunigą, ku-ris savo šventumu ir labai gra-žiais pamokslais, o juos galima būtų klausyti dieną ir naktį, at-gaivino žmonių dvasią, kuri tiek metų buvo giliai užgniaužta šir-dyse. Žmonės pralinksėjo, jau-nimas, kurs buvo pradėjęs iškryp-ti, pasitaisė, senimas pradėjo var-žytis gerti.

Atlaidų pamokslas 1960 metų vasarą Vilniaus krašte

"Buvo net tokių, kurie savo amžių nebuvo priėję išpažinties arba retai kada eidavo, gyvendami Lietuvoje, o mūsų brangaus Kunigėlio pastangomis priėjo išpažinties ir šv. Komunijos. Žmonės kitaip jo nevadino, kaip šventu..."

Maža abejonės, kad čia cituo-jamam laiške yra minimas jėzu-tas kun. Jonas Paukštys, buvęs Sibiro tremtinys, vėliau žymus Sibiro lietuvių tremtinių apašta-las, jų vadinamas šv. Dvasios Do-vana, šventuoju ir kitais pagar-bos pilnais žodžiais. Bet už kant-rų ir pavojingą apaštalavimą Sibire, vėliau Lietuvoje jis 1960. XI. 12 tarybiniame "Literatūra ir menas" žurnale komunistų bu-vo užpultas ir iškoneveiktas pik-čiausiais žodžiais:

"Jo niekas nesuntė ir nekvie-tė Jakutijon. Jis pasirodė mūsų mieste nelauktai, kaip perkūnas iš giedro dangaus. Pagyvenęs, aukštas, truputėlį pakumpęs, se-na nudėvėta eilutė, Jonas Paukš-tys prieš porą metų įžengė Jaku-tijos žemėn ir prisistatė:

— Kunigas jėzuitas, Kauno vyskupo dešinioji ranka. Jis ma-tyt, kad ne katalikams, bet komu-nistinėi valdžiai ir saugumui — Aut.) pe-daug rajus ganyto-jas, jie pareikalavo jį kraustyti-ten, iš kur buvo atsikraustęs."

Keista, kad taip sudrebėjo ga-linga Sovietų imperija nuo šv. mišiu, teikiama sakramentu, žmonėms dalinamų maldakny-gių, medaliukų, šventųjų pa-veikslių. Valdovai išsigando vergų stovyklose fiziniai beveik sunaikinto lietuvių jėzuito ir įsa-kė jam skubiai iš Jakutijos neš-dintis į Lietuvą, iš kurios ankš-čiau jis buvo ištremtas kaip ne-patikimas asmuo.

Ko labiausiai prašė iš laisvųjų lietuvių 1957-58 metais Sibire a-

ji — Aut.). Per religingas mo-terėles kun. Paukštys trumpu laiku suregistravo visus Jakutsko miesto katalikus...

"Iš kažkokio kito pasaulio kun. Paukščiui ėmė plaukti siun-tiniai su dangiškais dovanomis Jakutijos katalikams. (Stai dėl ko komunistai ir dabar tebeširšta ant Balfo, Religinės šalpos ir ki-tų labdaros organizacijų — Aut.). Nuo to laiko tikintieji, no-rėdami išklausti kun. J. Paukš-čio laikomas bažnytinės pamal-dos, turėdavo prieangyje išgyti kokią nors šventą relikviją: Kris-taus, dievo motinos, kurio nors šventojo ar nors Romos švento-vės atvaizdą... Esą, kad ne tik šventųjų paveikslus turėdavo šit-vo jėzuitas. Jo lagaminuose bu-davo užsienyje išleistas šmeži-kiškos brošiūros su lietuvių tau-tos išgamų atvaizdais.

"Matyt, kun. J. Paukštys tarp Jakutijos katalikų dirbo ne vien bažnytinės pastoracijos darba.

"Pagaliau Jakutijos katalikam įgriso (šimtu procentų tikime tiesai, kad ne katalikams, bet komunistinei valdžiai ir saugumui — Aut.) pe-daug rajus ganyto-jas, jie pareikalavo jį kraustyti-ten, iš kur buvo atsikraustęs."

Keista, kad taip sudrebėjo ga-linga Sovietų imperija nuo šv. mišiu, teikiama sakramentu, žmonėms dalinamų maldakny-gių, medaliukų, šventųjų pa-veikslių. Valdovai išsigando vergų stovyklose fiziniai beveik sunaikinto lietuvių jėzuito ir įsa-kė jam skubiai iš Jakutijos neš-dintis į Lietuvą, iš kurios ankš-čiau jis buvo ištremtas kaip ne-patikimas asmuo.

Ko labiausiai prašė iš laisvųjų lietuvių 1957-58 metais Sibire a-

paštalavę kunigai, pasako ir ki-tas laiškas, rašytas iš Sibiro tais pačiais 1957 metais:

"Tik vieną didelį džiaugsmą mums galėtumėt padaryti, jeigu pajėgtumėt išrūpinti leidimą pardavinėti devocionalijas ir su atlaidais, nes kitaip milijonai ti-kinčiųjų negali gauti šių malonių dėl tos paprastos priežasties, kad kunigai jų negali pasiekti, o tiek turto čia niekas neturi, kad tas devocionalijas veltui dalinti galėtų..."

Bet eikime toliau Sibiro apaš-talo kun. Jono Paukščio likimo keliu:

"Dabar jis Kaltanėnuose.

"Kur tik ejo šis juodas vidur-amžių pranašas, ten liko giliai įspaustos veidmainystės, apgau-lės, žmogaus pažeminimo pė-dos", rašo "Literatūra ir menas".

Tuo tarpu su tų pačių komu-nistų palaiminimu 1967 m. okup. Lietuvoje išleistoje S. Bin-kenės redaguotoje knygoje "Ir be ginklo kariai", kur yra surašyti Lietuvos žydų atsiminimai apie juos gelbėjusius lietuvius, tarp ki-tų šiaulielių su didele pagarba minimi ir du lietuviai jėzuitai — kun. Jonas Borevičius, dabartinis Chicago's Jaunimo centro di-rektorius, ir kun. Jonas Paukšty-bolševikų žodžiais, Jakutijoje i-spaudęs "veidmainystės, apgau-lės, žmogaus pažeminimo pė-das"... Knygoje rašoma, kaip ji-nacių persekiojamą ir gaudomą žydę mokytoją Ronę Rozenteli-nę, perrengtą vienuolės rūbais vedžiojęs po Rožių ir kitus kai-mus kalėdėti, kad kuo daugiau surinktų maisto getuose užda-rytiems žydams. Kun. J. Borevi-čiaus liudijimu, jis su kun. Paukščiu ir kitais komiteto na-

riais vien Šiauliuose yra išgelbė-žančių. Ar berūpi dabar jauni-jė per 150 žydų. Bet komunistai, mui dievo garbė, amžinoji laimė-puldami kun. J. Paukštį už a-po mirties... Ir nėra, kas juos pa-paštalavimą Jakutijos tremtinių-tarpe ir kitur, užmiršta tikrąjį jo-veidą, kad jis buvo toks pat tar-nas ir gėrio nešėjas skriaud-žiamiesiems tuo laiku, kada bol-ševikai buvo iš Lietuvos išmūšti ir Lietuvoje viešpatavo jų mirti-ni priešai naciai.

O ką blogo padarė kun. Jonas Paukštys iš Jakutijos prievarta parvartytas į Kaltanėnus, kad ji-vėl plūsta komunistinė spauda? Todėl, kad jis čia, gavęs vysku-po paskyrimą, prikėlė merdincią parapiją. Tai vėl naujas bombos sprogdymas kitame sovietinės im-perijos krašte. Vėl plaukia pikti sakiniai kun. J. Paukščio adresu "Literatūra ir menas" žurnale. Vietoj savo puslapiuose pagerbus jį, kaip buvusį žurnalistą, žurna-lų redaktorių, asketą, jis iš nau-jo puolamas:

"Tuščia ir nyku Kaltanėnų bažnyčioje. Trenkia pelėsiais ir milikančių vašku. Blausiai ple-vena storų žvakių liepsnelės... Pasiėniais sutūpusios kelios sen-yvos moterėlės pusbalsiu čėža ro-

KELIONES I LIETUVĄ IR IŠ LIETUVOS

Jeigu šiais 1971 metais rengiatės važiuoti į Lietuvą arba iškviesti į Lietuvos savo gimines, tai jau metai iš anksto užsakyti vietas, nes vėliau jų tikrai pritrūks.

Vladas Rasciauskas pirmas pradėjo organizuoti keliones į Lietuvą ir jau nuveikė virš 20 grupių. Atsižvelgiant į jo organizuojamą net 6 ekskursijas. Jo vadovaujamoje įstaigoje dabar dir-ba dvi lietuvaitės — Josephine Mil-le-ritė ir Laima Luneckienė. Nedels-kite, vietų s'alčius grupėse ribotas. Dėl datų ir kitų informacijų kreip-kitės į

WALTER RASK - RASCIAUSKA
AMERICAN
TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 So. Western Avenue
Chicago, Illinois 60643
Tel. 238-9787-8

KVIECIAME APLANKYTI DESERT RANCH MOTEL

(Beach Front Motel)
675 So. Atlantic Avenue
Ormond Beach, Florida 32074
Tel. (904) 677-7780

Visuomet giedra ir visuomet sau-lėta. Ypatingai gražus ir anksty-vas pavasaris, grai saulėta vasara.
V. ir A. Andrulis, Sav.

TYPEWRITERS

Sales, Service, Rentals, Repairs
ALL BRANDS — including
OLYMPIA and HERMES
Typewriters — Adders
A & H BUSINESS MACHINE
5530 W. 63rd St. Tel. 925-8575

DIXIE GOVERNOR RESTORANAS IR LOUNGE

175 h ir Dixie Highway, East Hazelcrest, Ill.

Restoranas atdaras nuo 6:30 iki 10 val. vak.
Lounge atdara iki 3 val. ryto kasdien
Tintomojamos 5 salės, iki 350 vietų, parengimams,
vestuvėms ir kt.

Skambinkite 798-7770 arba 792-7000

Osovas ir Elzbieta Sakevičiai,
Savininkai

ŠV. BONAVENTURO

PARUOŠIAMOJI MOKYKLA

(Nuo 9—12 klasių)

BENDRABUCIUI

VADOVAUJA TEVAI PRANCISKONAI

Pilnai Pripažinta Mokykla

Sturtevant, Wisconsin 53177

(68 mylios nuo Chicago's)

Dear Father:

Please send me further information on St. Bonaventure
Preparatory School

Name Age

Address Phone

City State Zip

Parish Grade

School Grade

BŪKITE DRAUGO ARTIMIEJI

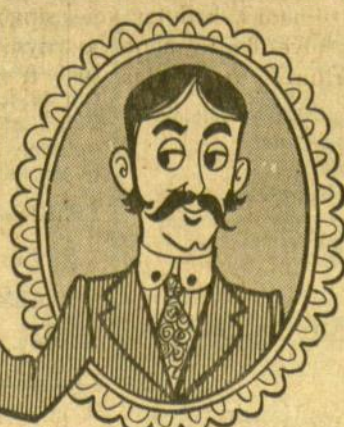
Dienraštis DRAUGAS Amerikos lietuviams stengsi įvairiai būdas patarnauti jau 61-ius metus. Pirmaisiais metais išgynė lietu-čius nuo bedieviškų puolimų, vėliau turėjo kovoti prieš socialistus ir komunistus. Jis taip pat padėjo steigti reikalingas lietuviams draugja- ir katalikiškas parapijas. Dabar jis yra didysis informacijos centras visiems Amerikos lietuviams ir visuose jų reikaluose. Tai jo pastari-jaus padėti šio krašto lietuviams.

Savo metu DRAUGAS esko naują pritarimą, kurie atitinka jo t-alka. DRAUGAS džiaugiasi, kad jo draugai prie prenumerato-ainos prideda didesnę ar mažesnę auką. Tokia pagalba padeda to-geriau patarnauti lietuviškai bendruomenei. DRAUGAS pataria, kas-ti geresnių mašinų klėms gaminti, knygom: spausdinti ir t.t.

DRAUGUI būg labai naudinga, kad dabartiniai jo draugai po-detu jam ir kitais būdais būtent prikalbintų savo artimuosius prenu-meruoti šį dienraštį. Jei nuosirdžiai vertinat mūsų dienraščio patarn-avimus lietuviškai visuomenei, paraginkite tuos, kurie DRAUGO da-nera užsiimančieji, jį užsakyti.

DRAUGO administracija todėl siūlo: pasiųskite pavardes ir ad-resus tokių asmenų, kurie dar neskaito DRAUGO, ir mes siųsime jiems visą mėnesį DRAUGĄ susipažinimui. Už tokį patarnavimą būsime jums nuosirdžiai dėkingi, o Jūs būsite mūsų artimi draugai.

TAKE TIME
OUT TO
SAVE

Those who open and maintain a well planned savings account get more out of life. You needn't just plan for an emergency... plan for an opportunity also. With a savings account at Standard Federal you'll be ready for tomorrow whether it brings an unexpected event or that golden opportunity.

STANDARD
FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago

4192 Archer Avenue at Sacramento

Chicago, Illinois 60632 • VI 7-1140

Assets over \$149,500,000.00

Reserves over \$13,500,000.00

(more than twice the legal requirements)

HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-8 P.M.

Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M.

Sat. 9 A.M.-12 Noon

Wed. — No Business Transacted

TRYŠ ŠEIMOS GENERACIJOS APTAR- NAUJA MŪSŲ KLIENTUS!

Stanley Sr.

Stanley Jr.

Stanley III

Robert

1971 Chrysler —
Newport, 4 dr.
\$3,733.00

1971 Plymouth
2 dr. \$2,313.00

BALZEKAS MOTORS

Plymouth-Pontiac-Oldsmobile-Cadillac-Buick

4030 ARCHER

VI 7-1515

NAUJI LEIDINIAI

• Juozas Tininis, **DAILININ-KO ŽMONA**. Romanas. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1970 m. Aplanas Giedrės Vaitienės. Knyga 218 psl., kaina \$5.00, gaunama "Drauge".

Kai klasikinės humanistas ir kalbininkas Juozas Tininis rašo erotinį romaną, tai ir jo personažai, tarsi klasikinės statulos, yra nušviesti pietų saulės. Erotinės audros, čia išskylančios, neįstengia sudrumsti giedro, tiesa

Australijoje, maždaug nuo 1958 metų ji įsijungia į vietinę lietuvių spaudą, pasisakydama literatūroje, teatro ir visuomeniniuose klausimais.

Šioje jos pirmoje knygoje randame keturiolika novelių. Jos tuo įdomios, kad mūsų šio žanro literatūroje atneša dar beveik nežinotą, tarsi klasikinės statulos, yra nušviesti pietų saulės. Erotinės audros, čia išskylančios, neįstengia sudrumsti giedro, tiesa

Išskirtinai gražus ir knygos išleidimas su neatkaištinai atliktais žinomųjų mūsų grafiko Vaclovo Rato piešiniais. Jeigu Australijos lietuvių periodinė spauda savo išorine išvaizda atrodo gana skurdžiai, lyginant su amerikiečių, žvelgiant į Lukšytės novelis, kaip reikia pagarbiai ir estetiškai apipavidalinti ir mūsų lietuviškosios knygos išorę.

DAILININKO ŽMONA

Juozas Tininis

J. Tininio romano viršelis, piešas Giedrės Vaitienės

ne Viduržemio, bet Australijos dangaus.

Meilė, erotiškai motyvuota, čia yra aiški ir galinga, kuriai neįstengia atsispirti nei kultūrinės, nei tautinės vertybės, ji ir sta irgi klasiškai paprastai, sudūžtančios klasikinės statulos gabalais, kurie yra gražūs ir sudužę.

Net kultūros nepaliesi Australijos gamta iš po Tininio plunksnos išeina sukulturna. Nei perliū žvejys su savo gaivališkomis intrigomis nesudrumčia šios klasikinės saulės.

Meilė, kurią vyras jaučia moteriai, čia yra atvaizduota dailininkiškai stebėjimais. Su kiekvienu teptuko brūkšniu šis vaizdas įgauna vis ryškesnių spalvų kontūrų ir šėšėlių. Ne be to, kad kalbininkiškai autoriaus palinkimai vienur kitur neprasimušę knygoje.

Juozas Tininis yra gimęs 1911 m., šiaurinėje Lietuvoje, Panevėžio valsčiuje. Klasikinės studijas jis atliko Kaune, Vienoje, Nancy ir Los Angeles.

1957 m. jis išleido novelių rinkinį "Sužadėtinė" ir 1938 m. išvertė B. de St., Pierre novelę "Paulius ir Virginija".

• Agnė Lukšytė, **KALNŲ VELNIAS**. Novelės. Išleido H. Meiliūnas, Sydney, Australijoje. Viršelis ir iliustracijos Vaclovo Rato. Knyga kietai įrišta, 174 psl., kaina \$5.50.

Novelių rinkinio autorė Agnė Lukšytė šių dienų išeivijos grožinę literatūrą besekantiems nėra staigmena. Nors autorė pasirodo su savo pirmąja knyga, bet skaitytojo dėmesį patraukusių novelių bei apsakymų ji jau nemažai pastaraisiais metais buvo paskelbusi Lietuvių Dienos, literatūros almanache Pradalgėse, Drauge ir Australijos lietuvių laikraštyje Tėviškės Aidai.

Pati Agnė Lukšytė — gimusi Lietuvoje. Kūrybinius bandymus pradėjo dar gimnazijos suole. Studijuodama universitete lietuvių ir vokiečių kalbas ir literatūras, spaudoje pradėjo reikštis novelėmis.

Tremties kryžkeliose jos kūrybinis veržlumas kurį laiką kietų gyvenimo sąlygų buvo užgnaužtas. Tačiau, jai įsikūrus

Agnės Lukšytės novelių rinkinio "Kalnų velnias" aplanas, piešas Vaclovo Rato.

• Feliksas Jucevičius, **TAUTA TIKROVOS IR MITO ZAISME**. Išleista 1970 m. Leidėjas nepažymėtas. Spaudė Immaculata spaustuvė Putname. Knyga 176 psl., kaina \$3.00, gaunama ir "Drauge".

Knygos įvadiname žodyje skaitytojai autorius rašo:

"Prieš kiek laiko žodžiu ir raštu pasisakiau prabėgomis kai kuriais tautiniais klausimais. Šie mano pasisakymai rado gana platų atgarsį. Tai parodė, kad visuomenė domisi tais klausimais. Todėl nutariau savo pasisakymus perredaguoti ir išleisti atskira knyga. Kaip periodinėje spaudoje, taip ir knygoje svarstysiu klausimus bei dramatiškus įvengius detales. Juk yra tik pasisakymai, o ne studija. Jei kai kurie pasisakymai sudaryti studijos įspūdį, tai tik atsitiktinai ir todėl, kad prisilaikysiu tam tikros logikos ir galės būti suprasti tam tikroje istorinėje vizijoje.

Logika yra man daugiau mąstymo seka, negu metodas. O istorijos viziją suprantu žmonių matymą laike. Pagal A Study of History autorių, tautos sugrįžta, kai jos nepajėgia spręsti laiko pastatytų klausimų. Nepajėgumo priežastis yra vadovaujančios mažumos susvyravimas kūrybiškai ir praradimas pasitikėjimo savimi. Kad esame susvyravę, kūrybiškai, tai ne paslaptis. Bet ar taip pat nepraradome pasitikėjimo savimi?"

Tačiau į čia statomus auto-

rius klausukus, knygą perskačius, taipgi galėtume atsakyti klausukais: bet ar duoda, ar bent žada ką gero per didelį pasitikėjimas savimi ir savo kūrybiškumu?

Visi klausukai ir atsakymai turėtų būti uždavinys jau platesnės knygos recenzijos, kurią ir tikimės artimiausioje ateityje skaitytojams pateikti.

• Janina Degutytė, **SVIEČIA SNIEGAS**. Eilėraščiai. Išleido "Vaga" Vilniuje 1970 m. Dailininkas Rimantas Tarabilda. Rinkinyje 72 psl., suskirstytas į tris skyrius: Kukrinės varpinės, Vasarvidžio erdvė ir Lapkričių vartai.

Janina Degutytė (gim. 1928) jau pokario dešimtmėiais okupuotoje Lietuvoje subrendusių mūsų rašytojų tarpe yra vienas

Poetė Janina Degutytė

autentiškiausių ir lietuviškiausių balsų tiek savo poezijos temomis, tiek įvaizdžiais. Bet vien tik temos ir įvaizdžiai dar nepadaro poezijos. Reikia ir talento. O šio Degutytei kaip tik nestokoja. Apie ką ji berašytų ir kaip berašytų — rezultate ko ne visada, kaip šviežio korio medus, varva gryniausioji lyrika. Neabejoju, kad tendenykštės mūsų poezijos Parcase stovi nacių viršūnėje.

Ir pastarasis Degutytės rinkinys "Sviečia sniegas" ne tik "šlako" jau anksčiau poetės pasiektame lygyje, bet šoktelia dar aukštesnį, ypač kažkokio tyro, tiesiog snaigino trapumo prasmę. Rinkinyje yra apščiaili eilėraščiai, kuriuos pakomentuoju, kuriuos aprašyti tiesiog trūksta žodžių. Juos reikia pačiam skaityti ir jausti širdimi. Tokie eilėraščiai tampa jau ne vien tik Degutytės, bet visos mūsų literatūros perliukais. Iliustracijai štai vienas iš tokių:

Signakt bus vėjas ir lietus.
Iš sapno paukščiai atsibus.
Suskedėję aukšti mediniai kryžiai vaikščios

Po laukus.

Naktis — juoda upe pro mus —
kaip akmenis — praplauks
Ir auga žolė ir lūkesys — ligi
dangaus, ligi dangaus.
Ir pušys tyliai gaus,
Ir vėjas švintant
Prie žmės prisiglaus.

• Pianistui Rubinsteinui 85 metai

Vienas iš pirmųjų pasaulio pianistų — Arthur Rubinstein — šiemet sulaukia 85 m. amžiaus sukakties ir dar vis sėkmingai įstengia pasirodyti scenoje. Sausio 20 d. jis New York'e su simfoniniu koncertu atliko Beethoveno Ketvirtąjį ir Brahmsio Pirmąjį simfoniją. Jau 70 metų, kaip jis duoda koncertus. Yra parašęs eilę kūrinių fortepijonui ir kameriniams sąstatams. Jo žmona Mlynarskaitė yra kilusi iš Lietuvos ir pats pianistas palankus lietuviams.

Negrų poezijos antologija

Iš spaudos išėjo naujosios negrų poezijos antologija: "Natural Process: An Anthology of New Black Poetry". Paruošė T. Wilenz ir T. Weatherly. Išleido Hill & Wang.

IŠTIKIMYBĖ IDEALAMS IKI MIRTIES

(Atkelta iš 5 pusl.)

Šauktų prie dievo, kas gelbėtų žūstančias sielas... Lazdinytė rodosi, kad parapija, sulaukusi tikro, pasišventusio ganytojo, atgytų, bažnyčia vėl lūžtu, nesutalpindama maldininkų.

"Po pamaldų Lazdinytė surenka parapijos komitetą ir karštai įkalbinėja:

— Važiukim į Vilnių. Mladukim vyskupą. Gelbėkim žūstančias parapičių sielas.

"Parapičių delegacija gavo ganytojišką vyskupą palaiminimą (tikriausia vysk. J. Steponavičiaus, dar ir dabar tebelaikomą Zagarėje — Aut.) ir naują kleboną Kaltanėnų parapijai..."

Kaltanėnuose išpuošęs bažnyčia, artimai susidraugavęs su parapičiais, skleidęs krikščionybę, tautiškumą ir blaivybę, viename pamokslu kun. J. Paukštys neva pabėręs kolchozininkams ir praktiškų minčių:

"Bet išgėrimas ne visuomet nuodėmė. Jūs gyvenat kolūkyje. Norite gauti didesnę sodybinį sklypą arba geresnę ganyklą savo gyvuliui. Užėjo pas jus kolūkio pirmininkas ar brigadininkas. Vaisinkite ji..."

Tokia konkreiti tarybinė moralė, paskelbta iš sakyklos, nepatiko okupacinės valdžios atstovams, kaip kad nepatiko ir naujojo klebono didelis populiarumas parapičių tarpe. Todėl visa tai ir iššaukė prągą "Literatūros ir meno" žurnale surašyti ilgą kaltinimų tiradą.

Kun. Jonas Paukštys mirė Ratnyčioje, prie Druskininkų, 1965 m. gegužės 15 dieną. Šio veikalio įvykių eiga taip susiklostė, kad kentėjusių už Kristų ir Lietuvą martiologija tenka pradėti nuo kun. Jono Paukščio. Aplamai toliau minėdamas įvairių asmenų biografijas, stengsiuosi išryškinti jų gyvenimą tik antroje sovietinėje okupacijoje, kas mums, laisvėje gyvenantiems, mažiau žinoma.

Kun. Jonas Paukštys po karo kunigavo Vilniuje, vėliau Dūkste, toje parapijoje, kuri antroje sovietinėje okupacijoje jau da-

vė Lietuvai šešis naujus kunigus, po to buvo išstremtas į Sibirą. Dalį bausmės atliko, tarnaudamas sanitaru-kaliniu ligoninėje Vorkutoje. Atbuvęs 10 metų bausmę, grįžo į Lietuvą pailsėti. Paskui, po kelių mėnesių, savo noru vėl išvyko į Sibirą, kur Sovietų spaudos žiniomis, sėkmingai apaštalavo. Sakoma, kad jis gavęs leidimą iš vietos komunistų statyti bažnyčią Jakutos mieste. Kai tą faktą komunistų spauda išskėlė, turėjo grįžti į Lietuvą. Nuo 1958 m. ėjo pareigas Kaltanėnų parapijoje. Mirė širdies astma. Tokia oficiali biografija paskelbta Lietuvių enciklopedijoje, išskyrus įtarą apie naujai iššventintus Dūksto parapijos kunigus.

Vienas asmuo laiške iš Lietuvos apie kun. Joną Paukštį tuoj po jo mirties taip atsiliepė:

"Nulėkė pas Aukščiausiąjį pilnas gerai darbai ir nuopelnai. Mirė neturte. Neturėjo nei karės, nei kaulės, nei vištos, nei katės, nei šuns. Net batų neturėjo ir buvo apautas tapočėmis, kurias ką tik buvo žmonės dovanoję. Visą atidavė bažnyčiai išpuošti. Jam rūpėjo, kad Dievo namai būtų gražūs ir patrauklūs. Todėl įvedė iliuminaciją, kokios perėjęs skersai išilgai Lietuvą nerasi.

"Jis Dievo žodžio skelbėjas, garbus pamokslininkas, maldos žmogus, asketas, žurnalistas, daugelio žurnalų redaktorius, rašytojas, sielų žvejys, o ypač Marijos mylėtojas. Ant tėvelių antkapio jis įrašė šiuos žodžius: "Lūšni Paukščiai ir mirę myli Mariją". Laidotuvių Ratnyčioje dalyvavo apie 40 kunigų, ir tą pačią dieną parvežtas į Sutkus..."

Kitas liudininkas, matęs laidotuvių procesiją trumpai sustojusią Kaune, rašė: "Ir aš su rožėmis jį palydėjau. Prie Aleksoto tilto buvo 20 minučių laidotuvių eisenos sustojusi. Čia vienuolės ir kunigai jį garbingai atsisveikino."

RENĖ RASA MEILĖ TRIKAMPY

Apie šią knygą, kurią išleido Liet. Knygos klubas, yra tokie atsiliepimai:

Pranas Naujokaitis: "Problemos pinte pinasi... intriga pririša skaitytoją ir veda nepalaidama nuo pirmo puslapio iki paskutinio..."

P. Venclova: "... romano stilius paprastas, lėgvas, skaitytoją iš karto pagauja."

St. Rastonis: "Romanas yra įdomus ir tinka vyresniems moksleiviams, studentams ir visiems, kurie mėgsta lengvesnę grožinę literatūrą."

Knyga gaunama DRAUGE, jos kaina 3.00 dol.

Prie knygos kainos Illinois gyventojai prašomi pridėti 5 proc. mokesčius.

me. Iš karto davė bausis lietus, kaip iš kibiro. Bet kai tik sustojo laidotuvių mašina, iš karto saulutė užšvietė. Taip, kaip saulutę palydėjom jį į amžino poilsio vietą Sutkuose..."

Taip žemišką žygį užbaigė dar vienas Lietuvos Dovydas — lietuvis jėzuitas, kovojęs prieš sovietinį Galijotą ne fizine jėga, bet žmonėse skleidždamas Kristaus mokslą, Evangelijos šviesą ir savo žemės bei žmonių meilę. Į jo vietą stoja jaunesnieji, kelionėse skleidžiant tikėjimą jau sukorę daugiau kelio negu prieš 2000 metų šv. Povilas. Jų žygiai atsiskleis ateinančiuose puslapiuose.

Už simpatijas Solženicinui nubaudė muziką

Sovietų Sąjunga bent šešioms mėnesiams uždraudė savo gar-

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-1111

siam čelistui Mstislavui Rostropovičiui išvykti su koncertais į užsienį. Turėjo būti nutraukti numatyti tie to muziko koncertai Paryžiuje, Washingtone, Suomijoje. Draudimas uždėtas todėl, kad Rostropovičius gynė Nobelio laureatą Solženiciną, kuris yra diktatūrinės Sovietų vyriausybės nemalonė.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalniais, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prieinama kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritvirtinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virgin'a 7-7258 - 59

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mūsų apylinkės. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

4048 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE 254-4078

5%

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

foto V. MAZELIS

* Vestuvės: spalvota ir juoda baltą (gali vykti ir į kitus miestus).
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Telef. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

CRANE SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. Lafayette 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4%

Mokamas už Vieną Metų Certificato sąskaitas Minimum \$5,000.00

5%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMADIENI KETVIRTAD 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRADIENI PENKTADIENI 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTADIENI 9 v. r. iki 12 v. d. — Trojėdai uždaryti.

NESENI ĮVYKIAI LIETUVOJE

Atvaizduoti neseniai išėjusiame O. Nendrés romane

ANTROJI BANGA

Apie šį romaną rašo:

"O. Nendrés lengvu stiliumi mum pristato Lietuvos ūkininką: nefantazuoja, bet tikrai tiek savo išorę, tiek savo vidurį: siekiantį aukštų idealų, giliai religingą, suprantantį socialinius reikalus" (Darbininkas, 1970, 73 nr.).

"O. Nendrés pasakojimas apie tai yra subtilus ir patrauklus. Išties visa knyga yra parašyta gyva ir sklandžia dialogine forma. Todėl besikaitant tarsi užsimiršti, kad turi knygą rankoje, o vien tik klausaisi gyvų pokalbių, pats pasijunti besąs tarp gyvų žmonių" (Tėviškės Aidai, 1970, 42 nr.).

Knyga gaunama "DRAUGE" ir pas platintojus.

Kaina \$3.50.

KULTŪRINĖ KRONIKA

Vytautas Volertas laimėjo XX-tą Draugo romano konkursą

Mūsų grožinės literatūros istorijoje daug buvo ir daug yra įvairiausių literatūros konkursų. Jie jau įprasta literatūrinio gyvenimo realybė ir būtinybė. Tačiau ligi pat šios dienos nebuvo įprasta, kad to paties vardo ir žanro konkursas gyvuotų metui po metų net visą dvidešimtmetį. „Draugo“ romano konkursas, išsivermingai besikartojęs pamečiui net dvidešimtą kartą mūsų literatūriname gyvenime yra niekieno dar nepakartotas unikumas. Literatūrinio dėmesio išjudinimu, o kartais ir išskirtine literatūrine verte jis yra, galėtume sakyti, tiesiog mūsų epochos „Nobelio literatūros premija“.

Ugoje metų virtinėje, suprantama, ne visi premijuotieji romanai pasilikis mūsų literatūroje įamžinti. Jeigu visa dvidešimtis būtų jau nemirtingieji, tai tikrai galėtume jaustis kažkokia antžmogų tauta, kokią gi pasaulyje ir nėra. Bet vis dėlto „Draugo“ romano konkursas didele dalimi davė mūsų literatūrai gana apčiuopiamą indėlį; per du dešimtmečius konkurso paskatą poveikyje buvo parašyta ne viena ir tokia knyga, kurių vardai bus išliekantys. Tačiau ir kitos premijuotosios, nors ir nepasiekusios išskirtinių aukštųjų, ne vienam skaitytojui vis tiek buvo malonus bendravimas su literatūra.

Apie šiemetinį jubiliejinio konkurso laureatą Vytautą Volertą literatūra besidomintiems kyla nors dar negirdėto papasakoti beveik neįmanoma. Visi jį gerai pažįsta ir kaip rašytoją, žurnalistą ir kaip visuomenininką, bendruomenininką ir kaip savo profesiją gerbiančią inžinierių.

Kaip rašytojui, jam lygiai gerai pažįstamas ir Lietuvos ir Amerikos gyvenimas, žmonės ir visa aplinka. Todėl ir jo romanai

• Naujas kompozitoriaus Darius Lapinsko kūrinys Simui Kudirkai atminti. Šiuo metu Chicagoje gyvenantis jaunosios mūsų kartos kompozitorius D. Lapinskas baigė rašyti platesnės apimties simfoninį kūrinį, skirtą tragiškajam lietuvių jūrininko Simo Kudirkos žygiui prasižieči į laisvę. Veikalas pavadintas IL VIGILANTE DEL MARE. Jis pirmą kartą bus atliktas vasario 27 d. 8 val. vak. Marijos aukštųjų mokyklos salėje, Chicagoj, „Margučio“ rengiamame koncerte ir pakartotas ten pat vasario 28 d. 3 val. popiet.

Šiame koncerte dar bus simfoninio orkestro atlikta Ponchelli operos „I Lituan!“, uvertiūra, M. K. Čiurlionio simfoninė poema „Jūra“, jungiant ją ir su baletu, kurio atlikėja ir choreografe yra V. Karosaitė, ir Darius Lapinsko „Infinitas VII“ — baletas ir choreografija R. Arve.

• Iš Lietuvos rašytojų draugijos veiklos. Draugijos pirmininko poeto Leonardo Andriekaus išjuntinėjama draugijos nariams pranešime sakoma, kad Draugijos valdyba tikisi, kad Nauji Metai bus našūs literatūrai knygoms, rečitalais ir premijomis.

Praėjusieji metai — šiuo atžvilgiu, anot pirmininko, buvo geri. Pažymėtini keli žymiausi literatūriniai įvykiai. LRD 1000 dol.

nuose jis lygiai gerai jaučiasi ir ten ir čia, kas ne vienam mūsų rašytojui nėra šiandien toks lengvas dalykas.

Pastarasis, premijuotasis Vytauto Volerto romanai „Pragaro vyresnysis“ (jury komisija: A. Vaičiulaitis, D. Lukienė, J. Aistis, J. Blekaitis, A. Sužiedėlis) atverčia mums šiandieninės okupuotosios Lietuvos lapus. Romanai

Vytautas Volertas, Draugo jubiliejinio romano konkurso laimėtojas.

no veiksmas vyksta sukollektyvintos Lietuvos provincijoje, autoriui akcentuojant įvykio, psichologinių painingų ir aplinkos situacijas.

Romanas šiuo metu jau pradėdamas rinkti „Draugo“ spaustuvėje, kad jubiliejinėje premijos įteikimo iškilnėje kovo 14 d. Jaunimo centre, Chicagoje, skaitytojai knygą jau galėtų įsigyti.

premią teko Henrikui Nagiui už poezijos knygą „Broliai balti aivarai“. Premija, kurios mecenatas Lietuvos fondas, įteikta literatūros vakare Lietuvos kat. mokslo akademijos suvažiavime Torontose. Į vakarą susirinko virš 400 žmonių. Montrealio Lietuvių akademinio sambūrio 500 dol. literatūrinę premiją laimėjo Kazimieras Barėnas už romaną „Tūboto gaidžio metai“. Premijos įteikimo pobūvis įvyko Montrealy spalio 24 d. LRD narys prof. Dr. Antanas Maceina buvo pagerbtas Ohio Liet. gydytojų draugijos 1000 dol. kultūrine premija. Prie 1970 metų literatūrinį laimėjimų priklauso Bernardo Brazdžionio rinktinės „Pilnatis“ išleidimas jo gerbėjų aukomis.

LRD valdyba lūdi, kad praėjusiais metais mirtis pasiėmė du draugijos narius. Poetas Henrikas Radauskas staiga mirė Vašingtone rugpjūčio 11 d. Pulgis Andriusis, kiek ilgiau sirgęs, atsiskyrė nuo gyvyjį Adelaidės mieste, Australijoje, gruodžio 19 d. Abu rašytojai iškilūs talentai ir pajėgūs amžiumi.

Valdyba 1970 metais visom įėjom stengėsi stiprinti Draugiją naujais nariais ir jos atstovams. Pernai privalomas tos kalbos kursas pradėtas skaityti Vilniaus valst. Pedagoginio instituto studentams.

Gruodžio mėn. Vilniuje, minint esperanto kalbos kūrėjo Zamenhofo 111-sias metines, įvyko tradicinis Lietuvos espe-

Dail. Magdalenos Stankūnienės parodoje Čiurlionio galerijoje, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: dail. Povilas Kaupas, dail. Magdalena Stankūnienė, Aldona Petravičienė ir dail. Viktoras Petravičius.

Nuotr. V. Noreikos

niau išstojusius narius, bet, deja, be vaisių. Lygiai sielotasi į LRD įjungti visus literatūroje pasižymėjusius asmenis. Bet ir čia tikslu pilnai nepasiekta. Naujais nariais į Lietuvos rašytojų draugiją valdyba siūlo priimti aštuonis mūsų rašytojus bei literatūros kritikus. Šiam reikalui su pranešimu draugijos nariams atsiųstas ir balsavimo lapelis.

Pranešimą baigdamas, pirm. Leonardas Andriekus dar praneša, kad LR Draugijos literatūrinei premijai už 1970 m. kūrinių Lietuvos fondas jau yra pažadėjęs 1000 dol. Valdyba už tai yra giliai dėkinga. Dabar bandoma sudaryti jury komisiją 1970 m. išspausdintoms literatūrinėms knygoms vertinti.

Taip pat šiais metais valdyba stengsis sutelkti visus puoselėjantį grožinį raštą asmenis į Lietuvos rašytojų draugiją, kelti Draugijos reikšmę bei orumą visuomenėje, tiesti kelią lietuvių literatūros knygai į skaitytoją, atstovauti Draugijai visuose reikšminguose lietuvių suvažiavimuose, žodžiu bei raštu primenant jos siekimus. Pagaliau bus ir toliau mezgami kontaktai su kitataučiais rašytojais bei jų draugijomis.

• Vilniaus Išeistas didžiojo „Lietuvių kalbos žodyno“ atnaujinti tomas. Jis apima žodžius: melūda — ožvilnis. Ši tomas „Tiesoje“ (sausio 8) vertinama Sofija Kėžytė, pažymėjo, kad krenta į akis šiame tome daug laudies šnekančiosios kalbos žodžių, be to, nemaža sudėtingos semantikos žodžių. Esama gausiai vedinių su priešdėliais ne- ir nuo-. Kai kurie žodžiai turi daug variantų, pvz. vien tik mergaitė pavadinti jų yra per 50.

Šio tomo neigiami bruožai: pasitaiko netikslūs žodžio reikšmės aiškinimai, redagavimo nevienodumas, apsirikimai, korektūros klaidos. Dabar baigiama redaguoti 9-sis ir redaguojamas 10-sis tomas. (Elta)

• Lietuvoje jau ketvirtą kartą išleistas M. K. Čiurlionio dailės kūrybos apilankas „Reprodukcijos“ (20,000 egz.), be to, pasirodė S. Budrio knyga „Aligimantas Stėkus“ — vitražisto gyvenimas, kūryba.

• Esperanto kalba okupuotoje Lietuvoje. „Komj. Tiesa“ (gruodžio 8) pranešė, kad esperanto, tarptautinė kalba privatamai dėstoma 31-je Sovietų Sąjungos mokyklose. Esperanto kalba jaučiamas dėmesys ir okup. Lietuvoje, tačiau trūksta pedagogų. Pernai vasarą specialus esperanto kalbos kursas buvo surengtas 27 rajonų atstovams. Pernai privalomas tos kalbos kursas pradėtas skaityti Vilniaus valst. Pedagoginio instituto studentams.

Gruodžio mėn. Vilniuje, minint esperanto kalbos kūrėjo Zamenhofo 111-sias metines, įvyko tradicinis Lietuvos espe-

rantininkų susirinkimas. (E.)

• Lietuvoje išleistas Petro Armino - Trupinėlio „Eilės“. 1895 m. mirusio poeto paskelbti 24 kūrinių.

• Vilniaus filharmonijoje neseniai įvyko prancūzų simfoninės muzikos vakaras. Orkestrui dirigavo svečias iš Prancūzijos, Jean Carde Cassadessus.

• Klaipėdos dramos teatras neseniai pastatė Vaižganto „Nebylį“. Veikalą pas atė Raimundas Samulevičius, nurodęs, kad Vaižganto kūrybą parodyti teatre — nepaprastai sunkus uždavinys.

300 metų, kai mirė Comenius

Net ir okupuotoje Čekoslovakijoje buvo plačiai paminėta 300 m. sukaktis, kai mirė jų pedagogas, teologas, humanistas Jan Amos Comenius. Jis yra miręs 1670 metais, būdamas 78 m. amžiaus. Visuotinio švietimo šalininkas, savo pedagoginių idėjų naujumu susilaukęs tokio garso, kad buvo kviečiamas į Švediją ir Angliją sukurti naujas švietimo sistemas, organizuoti naujų vadovėlių paruošimą. Jo pagrindinis veikalas „Didactica Magna“ buvo 1927 m. išverstas į lietuvių kalbą. Minėdamas jo 300 metų mirties sukaktį, žurnalas „Religion in Communist Dominated Areas“ pirmame puslapyje įsidėjo jo nuotrauką ir jo lyg testamentinį žodį savo tėvynei: „Negaliu aš užmiršti tavęs, čekų ir moravų tauta, mano gimtoji šalis, dabar, kai aš paskutinį kartą atsiveikinu... Turiu tikėjimą Dievu, kad tavųjų reikalų tvarka bus vėl atstatyta, o čekų tauta...“

Naujas JAV atlasas

JAV federalinė vyriausybė išleido pirmą oficialų šios šalies atlasą, kuris labai rūpestingai paruoštas ir tiksliausias iš visų iki šiol turimų. Atlasas turi 421

puslapį, sveria 14 svarų, turi 765 žemėlapius, kurių 336 spalvoti. Atlase ir atskirai duotame sąraše sužymėta 41,000 vietovių. Šis atlasas buvo ruošiamas 8 metus. Ruošimo darbus vadovavo U. S. Geological Survey, į tą uždavinį dar buvo įtraukta 80 kelių federalinių įstaigų ir daug komercinių bendrovių, specialistų, patarėjų. Atlasas kainuoja 100 dolerių, gaunamas minėtoji U. S. Geological Survey įstaigoje.

Mokslinis Marijuanos tyrimas

JAV įstaiga Center for Studies of Narcotics and Drug Abuse nustatė, kad marijuana gali pažeisti smegenis. Dr. S. Cohen tvirtina, kad pas marijuanos naudojimo būna dažnesni ir ilgesni sąmonės aptemimai. Esantieji marijuanos poveikyje yra pavojingesi automobilių vairuotojai; tokį rūkytoją labiau ir ilgiau akina ateinančio automobilio šviesa. Marijuoną rūkūsieji vairuodami daro panašias klaidas, kaip ir gėrusieji alkoholi. Šiaurės Afrikoje, kur daugiau naudojamas marijuanai gaminamas hashišas, tarp jų rūkytojų atsiranda daugiau fiziškai ir psichiškai sužalotų žmonių, panašiai kaip tarp alkoholikų. Dabar pravedamos dar gilesnės marijuanos studijos. JAV vyriausybės globoje šiuo metu vykdoma 40 tikių

10% — 20% — 30% pigiau mokėti už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

GĖLĖS
vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
GUZAUSKŲ
Beverly Hills Gėlinyčia
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0831

DRAUGAS LIEKA PIGIAUSIAS DIENRAŠTIS AMERIKOJE

Pabrangus popierui bei pašto išlaidoms ir pakilus algoms, esame priversti pakelti prenumeratos kainą. Nuo 1971 m. sausio 1 d. DRAUGAS metams kainuos:

Chicago ir Cook County, Illinois	\$19.00
Kitur Jungtinėse Amerikos Valstybėse	\$17.00
Kanadoje	\$19.00
Užsienyje	\$20.00

Nors DRAUGO prenumeratos kaina bus pakelta, jis liks dar vis pigiausias lietuviškas dienraštis Amerikoje.

DRAUGAS kas savaitę duoda nemažiau kaip 18 puslapių ir daugiau negu kiti laikraščiai Amerikoje žinių bei kultūrinių aprašymų.

DRAUGAS ir toliau duos nuolaidą, užsakant jį vaikams skirtingu adresu, kad paragintus jaunimą skaityti lietuvišką spaudą. Savo vaikams ir jaunavedžiams prenumeratorius gali užsakyti DRAUGĄ trečdaliu pigiau.

Mes tikimės, kad mūsų visuomenė nepabūgs kainos pakėlimo ir priartės mūsų žingsniui, nes dabartiniai skaitytojai nuosirdžiai dienraštį remia net savo aukomis. Mums būtų malonu, kad ir ateityje mieli skaitytojai nepamirštų savo dienraštį aukomis paremti.

DRAUGO ADMINISTRACIJA

studijų, o dar 200 kitų marijuanos studijų vykdo mokslininkai privačiai JAV-se ir užsienyje, kaip apie tai praneša U. S. News & World Report" savo vasario 1 d. n-ry.

CHRUŠČIOVO ATSIMINIMŲ KNYGA TIKRA

Plataus susidomėjimo susilaukė Chruščiovo atsiminimų knyga, išleista Little Brown bendrovės. Kai kur pasigirsta abejonių, ar tie atsiminimai yra tikrai Chruščiovo. „Sun Times“ kultūrinis priedas „Parade“ sausio 24 d. paskelbė, kad tie atsiminimai buvo gauti paties Chruščiovo įkalbėti į magnetofono juosteles. Specialistai patikrino tų juostelių balso vibracijas ir anksčiau užrašytų Chruščiovo kalbų vibracijas ir atrado, kad jos visiškai atitinka. Šis patikrinimo būdas esąs taip pat tikras, kaip ir pirštų nuospaudų patikrinimas. Taip patikrinęs Chruščiovo atsiminimus ir būdamas įsitikinęs, kad jie tikri, Time, Inc. už juos sumokėjo \$750,000.

HIGH RATES

Paid Quarterly

5% PASSBOOKS \$1,000 minimum INVESTMENT BONUS PLAN	6% \$5,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE 5 3/4% \$1,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE
---	--

Savings Insured to \$20,000
Highest reserves
BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue Chicago, Illinois 60632

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
La dotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9857
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —

THREE MODERNIOS KOPLYČIOS:

2533 West 71st St. Tel. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS G. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIŪNAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUODIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

649 East 162nd Street, South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyrinimi

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5988

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ ORGANIZACIJŲ PASAULINĖ SAJUNGA (LKMOPS) TARPTAUTINĖJE VEIKLOJE

Baigiantis 1970 m., B. Slepetytė-Venskuvienė — Lietuvių katalikų moterų organizacijų pasaulinės sąjungos (LKMOPS) įgaliotinė tarptautiniams ryšiams padarė centro valdybai pranešimą apie tų metų tarptautinę veiklą.

Paminėtini svarbesni 1970 m. LKMOPS atstovavimo tarptautinėje plotmėje momentai:

Europos katalikų moterų suvažiavimas

Pasaulio Katalikų moterų organizacijų unija (WUCWO), be nuolatinių pasaulinių kongresų, tarptautinių kolokvijumų, studijų dienų, dažnai organizuoja ir paskirų kontinentų suvažiavimus. Jau keleri metai iš eilės vyksta Europos katalikų moterų suvažiavimai. 1970 m. toks suvažiavimas įvyko sausio 30-vasario 4 d. Tiltenberge (Olandijoje). Dalyvavo 23-jų Europos kraštų katalikų moterų atstovės, daugiausia vadovės. Lietuvių Katalikų moterų organizacijų pasaulinė sąjunga šiame suvažiavime atstovavo B. Venskuvienė.

Programa susidaro iš trijų dalių. I. Pirmoji diena buvo skirta ekumeniniam susitikimui ir studijoms. Be Europos katalikų moterų atstovių, dalyvavo atstovės ir kitų religinių konfesijų (anglikonų, protestantų, metodistų ir kt.), taip pat Ekumeninės Bažnyčių tarybos ir Pasaulinės krikščionių moterų unijos federacijos. Šioje susitikimo dienoje buvo nagrinėti ekumeninio ugdymo klausimai. Paskaitas skaitė: dr. Maria A. Lucher (Vokietija) "Šv. Rašto rolė ekumeniniam sąjūdyje", dr. A. Vingiani (Italija) "Katalikų daugumos kraštų ekumeninė rolė" ir R. Vendrik (Olandija) "Ryšiai su netikinčiais". Studijų diena baigta bendromis ekumeninėmis pamaldomis.

II. Kitos suvažiavimo dienos buvo skirtos temai: Diskriminacijos ir prietariai moterų atžvilgiu socialiniame, politiniame, profesiniame ir šeimyniniame gyvenime. Po šios temos paskaitų (skaitė dr. Marga Klompe — Olandijos kultūros reikalų ministrė ir Rev. Scharff) įvairiose darbo grupėse išklaušyti pranešimai apie esamas padėtis V. Europos kraštuose, diskutuoti ir aptarti konkretūs patirtimi situacijoms išlyginti. Sudarytos rezolucijos buvo pasiūstos visoms V. Europos katalikų moterų organizacijoms, tarptautinėms institucijoms (kaip Jungtinės tautos, Europos taryba, Tarptautinis darbo biuras ir kt.) bei kai kurių kraštų vyriausybėms.

III. Šio tarptautinio suvažiavimo metu buvo taip pat nagrinėtas katalikės moters vaidmuo Bažnyčios gyvenime Europoje.

Svarstyta katalikės moters atsakomybė naujose Bažnyčios struktūrose ir įgyvendinant "Populum Progressio" enciklikos nurodymus. Paskaitas skaitė: P. Bel-

lozil (WUCWO pirmininkė — Ispanija) "Moteris Bažnyčioje" ir vysk. Zwartkruis (Olandija) tema "Bažnyčios evoliucija ir pastoraciniai bandymai".

Šių svarstymų rezoliucijose buvo iškelta ir sunki religinė padėtis paveiktuose kraštuose, jų tarpe ir Lietuvoje.

Suvažiavimo dalyvės buvo gražiai globojamos Olandijos katalikų moterų, priimtos Haarlemo vyskupo Zwartkruis, be to, Amsterdamo burmistro specialiai joms suruoštas pagerbime.

WUCWO Tarp. biuro ir komisijų posėdžiai

Tarptautinio biuro posėdžiai įvyko 1970 m. balandžio mėn. 6-11 d. Paryžiuje ir spalio mėn. 9-11 d. Turhoute (Belgijoje).

Pasaulinis kat. mot. org. atstovių suvažiavimas Belgijoje. II-je eilėje iš deš. Lietuvos atstovės B. Venskuvienė ir V. Zemaitienė.

LKMOPS atstovė prie WUCWO nos tema) — Vokietijos į pavergtose posėdžiuose dalyvavo, tos didžiulės tarptautinės katalikų organizacijos vadovaujamosiose organuose įnešama daug konstruktyvaus darbo.

Abiejuose Tarpt. biuro sesijose galutinai baigta paruošti naujos Pasaulio Katalikų Moterų organizacijų unijos tikslų bei uždavinių gairės, keturių metų veiklos programa ir naujos struktūros projektas.

Be Tarpt. biuro posėdžių, tuo pat metu ir tose pačiose vietovėse vyko WUCWO komisijų posėdžiai, kuriuose B. Venskuvienė taip pat dalyvavo.

Vokietijos katalikų moterų kongresas

Balandžio mėn. 14-16 d. LKMOPS atstovė B. Venskuvienė buvo pakviesta, kaip garbės viešnia, dalyvauti Vokietijos katalikų moterų kongrese Freiburge, kur buvo labai gražiai priimta. Be aktualių Vokietijos katali-

likėms klausimų, kongresas atkreipė didelį dėmesį į tarptautinės veiklos išryškėjimą. Tam programoje buvo skirta išsa diena, tema: "Mūsų tiltas į pasaulį".

Tarptautinei dienai vadovavo ir Vokietijos senatorė, buv. ministrė Aenne Braukscie. Atidarymo posėdyje kongreso dalyvės buvo pristatytos visos atvykusios garbės viešnios, suminėtas kiekvienas kraštas atskirai. LKMOPS atstovė kongresui pristatyta ypatingai jautriai. Tarp kitų šiltų žodžių, senatorė A. Braukscie išskėlė ir tai: "... LKMOPS atstovė B. Venskuvienė gyvena Paryžiuje, bet jos širdis yra nuolat Lietuvoje ir jos veikla bei darbai yra skirti Lietuvai... Per ją mes jungiamės šiandien su pavergtaisiais, tai yra taip pat tiltas (šios die-

buto, mitybos ir kt.) bei Bažnyčios situaciją po II-jo Vatikano suvažiavimo.

Su dideliu atsidėjimu suvažiavime ieškota ir spęsta, kaip kuo greičiausiai — vadovaujantis viltimi — įgyvendinti savo, kaip pasauliečių apaštalavimo, misiją komplikuotame ir vis kintančiame šių dienų pasaulyje ir Bažnyčioje.

Suvažiavime taip pat diskutuoti ir priimti nauji Europos pasauliečių apaštalavimo forumo statutai. Nutarta suvažiavimus organizuoti kas dveji metai.

Susitikimas su amerikiečių atstovėmis Jungtinėse Tautose

LKMOPS įgaliotinė tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienė peritą vasarą lankėsi J.A.V.-bėse. Čia rugpjūčio 25 d. LKMOPS centro valdybos posėdyje padarė pranešimą apie tarptautinę veiklą.

Savo buvimo metu New Yorke, B. Venskuvienė, drauge su LKMOPS centro valdybos pirmininke dr. A. Slepetytė-Janačienė, buvo pakviestos WUCWO ir amerikiečių atstovių Jungtinėse Tautose C. Schaefer ir dr. Zizamia pietu, kurių metu buvo plačiai painformuota ir išskalbėta pavergtos Lietuvos, LKMOPS ir WUCWO veiklos klausimai.

Pasaulinis katalikų moterų suvažiavimas

Turhoute (Belgijoje) spalio 12-14 d.d. įvyko Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos suorganizuotas tarptautinis kolokvijumas moters asmenybės ugdymo klausimais.

Po tarptautinio kolokvijumo, ten pat spalio 16-20 d. įvyko pasaulinis katalikų moterų organizacijų atstovių suvažiavimas. Dalyvavo atstovės iš 65-kių pasaulio kraštų.

Lietuvos katalikų moterų organizacijų pasaulinę sąjungą tarptautiname kolokvijume ir pa-

IS MOTERŲ PASAULIO

* Dr. Vanda Sruogienė skaitė istorinę - mokslinę paskaitą — "Lietuvos moters teisės praity ir dabar". Paskaitą suorganizavo Liet. mot. klubo federacija, Chicago skyrius. Skyriaus susirinkimas su šia paskaita įvyko sausio 17 d. Jaunimo centre. Paskaitoje gausiai dalyvavo skyriaus narės ir keliasdešimt viešnių, ieškančių socialinio - kultūrinio bendravimo. Susirinkimą ir paskaitą pravedė Marija Kriaučiūnienė, kuri gintaro dirbiniais apdovanojo paskaitininkę ir kelias veiklas skyriaus nares: Lorentienę, Vaitaitienę, Leonaitienę, Juškevičienę ir kt.

Naujų Metų sutikimas Washington

Washingtono Lietuvių moterų klubas 1971 metus pradėjo Naujų Metų sutikimo būliumi, kuris įvyko puošniame Washington-Hilton viešbutyje. Tą vakarą šlojo labai daug sniego ir kai kurie asmenys iš tolimųjų užmiestių, nors ir iš anksto bilietus įsigiję, negalėjo į balių atvažiuoti, bet vis tiek susirinko gražus būrys lietuvių. Buvo svečių specialiai atvykusių net iš New Yorko ir Clevelando.

Balius pradėjo puikiai. Graži aplinka, elegantiškas bufetas su daugybe šilų ir šilų užkandžių, geras 5 asmenų orkestras prisidėjo prie balius pasiekimo. Įvyko ir loterija, kuriai dovanas davė Ministeris ir ponija Kajeckai, nors balius atsilankyti negalėjo.

Dalykai ai valandai artėjant, Alfonsas Petrutis pravedė Naujų Metų sutikimo ceremonijas. O klubo pirmininkė Vida Zubkienė pasveikino visus susirinkusius, sugiedo ligiausių Metų, o paskui visi vienus kitus nuširdžiai sveikino, linkėdami laimės ateinančiais metais.

Nuotaika visą laiką buvo pakili, linksmi ir draugiška. Gražu buvo matyti, kai susirinkę kelių kartų lietuvių linksmėnais, ne tik šokdami, bet ir ratu sustoję dainuodami gražias lietuviškas dainas. Kai balius baigėsi 2 val. ryto, svečiai dar tuoj nesiskirstė, dar šnekučiausi, dalindamiesi įspūdžiais ir taip pat džiaugdamiesi gražiai drauge praleistomis valandomis.

laikyti glaudžius ryšius su kitomis tarptautinėmis organizacijomis bei institucijomis tiesioginiu darbu ir savo patyrimu įnašu.

Per tarptautinį kolokvijumą ir pasaulinį katalikų moterų suvažiavimą daug laiko skirta eucharistiniam susitikimui — Šv. Mišios (Rev. Russo-Prancūzija), "Naujas moters vaizdas" (Dr. Yvonne Pelle-Douel-Prancūzija) ir "Auklėjimas, kaip žmogaus išlavėjimo procesas" (skaitė Rev. Caramuru-Brazilija). Paskaitų temos diskutuotos 9 darbo grupėse — paskirai prancūzų, anglų, vokiečių ir ispanų kalbomis. Išneša eilė nutarimų ir rezoliucijų.

Pasaulinio katalikų moterų organizacijų suvažiavimo dalyvės priėmė Belgijos karalienę Fabiolą ir Bruges provincijos (kur suvažiavimas vyko) gubernatorių na, kad dažnai, kai vyras pala-

Castro sūsiu Juanita, kuri Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo minėjime Chicagoje vasario 14 d., 2 v. p. p., kalbės lietuvių Marijon Aukštą mokyklos salėje.

MEILĖ IR MOTERYSTĖ

Daug kur kalbama apie seksualinę revoliuciją. Šiuo klausimu da tikrą dėmesį ja moterystės gyvenimui.

Tie, kurie netvarkingi prieš vedybas, dažnai būna neįtikimi po vedybų. Todėl autorius knygą baigia mintimi, kad du žmonės niekada taip labai nepasidaro vienu vienu, kaip tuomet, kai jie tampa trys — moterystėje susilauk-dami šeimos.

J. Daugl

Kaip aš randu madą?

Manfredas kunigaištie, būvęs Consuelo Vanderbilt, laikoma pirmą, pradėjusia dabar išsiplėtusį pamišimą dėvėti vadinamą "šuns apykakle".

Ji dėvėjo ne 19 eilių perlų, apvynčiodama juos aplink savo lyg gultą žytusį kaklą. Šitokia šiosios veikimo dar riekas nerūpinant, sakė madų išori-ko. O tūčiau ją pamėgdžijoja ir žmogus bei stori kaklų madas brėva'lančios moters, nežūrint, jog tokia mada ne joms akibla.

Garsioji amerikietė astrologė

Evo gelne Adams buvo pati parsiąsioji amerikietė astrologė. 1930 metais ji nuėjo į šėsmą ir kovojo, kad būtų le-galizuotas astrologijos prakti-kavimas New Yorke. Ji laimėjo, kai viešai išanalizavo horoskopą, kuris pasirodė esąs paties teisėjo sūnaus.

Dail. Magdalenos Stankūnienės parodoje. Ciurlonio galerijoje. Iš kairės į dešinę: Aldona Valienė, kun. J. Valėnys, S. J., Birutė Briedienė, Marija Maciežienė, B. Markūnienė, Janina Juknevičienė, Salomėja Endriūnienė ir Magdalena Birutė Stankūnienė. Nuotr. auksioje regimos ponos daug p. išdėjo prie parodos s. Nuotr. V. Noreikos